

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎี , แนวความคิดและความหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

1. ความหมายของชุมชน

คำว่าชุมชนในหนังสือ Community Structure and Change ซึ่ง Nelson Ranson และ Verner (ไพรัตน์ เตชะรินทร์, 2516:3) กล่าวว่า ชุมชนบางครั้งก็หมายถึงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เป็นภาคนั้นภาคนี่ และบางทีก็หมายถึงกลุ่มปัจเจกชน ซึ่งอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ หรือความผูกพันทางใจของเขากับชื่อของศูนย์กลางของพลเมืองในท้องถิ่น ชุมชน เป็นโครงสร้างทางสังคมแบบหนึ่งปฏิบัติกรอย่างเป็นหน่วย ซึ่งมีระบบหรือโครงสร้างของส่วนต่างๆที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอยู่

Arther Denham (1960:47 อ้างถึงในศรีรัตน์ ธีรฤชชัย, 2530) ให้ความหมายของชุมชนว่า ชุมชนหนึ่งคือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างแน่นอน และติดต่อกันมีส่วนสำคัญของชีวิตทุกๆ ไปอย่างเดียวกัน ซึ่งเห็นได้จากมารยาท ประเพณี ขนบธรรมเนียมและแบบแห่งการพูด

Webster's New Dictionary of the American Language ให้ความหมายของชุมชนคือ

- 1) กลุ่มคนที่อยู่ในท้องถิ่นหรือในเมืองเดียวกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน
- 2) อาณาบริเวณหรือเมืองที่มีกลุ่มคนอยู่รวมกัน
- 3) ชนกลุ่มหนึ่งที่อยู่รวมกัน และมีความสนใจในเรื่องต่างๆคล้ายกัน ซึ่งแยกส่วนประกอบสำคัญของคำว่าชุมชนได้ดังนี้

- ต้องมีกลุ่มชนอยู่ร่วมกัน
- คนกลุ่มนั้นอยู่ร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน
- อยู่ภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกัน
- กลุ่มคนนั้นมีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกันด้วยความสมัครใจ

Carter V. Good (1957:113 อ้างถึงในศรีรัตน์ หิรัญชัย, 2530) ให้ความหมายของคำว่าชุมชนไว้ดังนี้ คำว่าชุมชนอาจมีความหมาย 2 ประการ

ประการแรก หมายถึง กลุ่มคนที่มีพื้นฐานความสนใจร่วมกัน อาจจะอยู่รวมกันในพื้นที่ เดียวกัน หรืออยู่กระจัดกระจายคนละพื้นที่ก็ได้ เช่น ชุมชนของนักวิทยาศาสตร์, ชุมชนของแพทย์ เป็นต้น

ประการที่สอง หมายถึงกลุ่มคนที่อยู่อาศัยร่วมกัน ในพื้นที่อันเป็นท้องถิ่นเดียวกัน และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาและวัฒนธรรมเดียวกัน มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ช่วยเหลือเกื้อกูลให้ประชาชนสามารถที่จะประกอบกิจกรรมที่มีความสนใจร่วมกันได้ง่าย เช่นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบท มีความสนใจร่วมกันเกี่ยวกับการเกษตร ก็สามารถที่จะมีกิจกรรมทางการเกษตรร่วมกันได้ง่าย เพราะอยู่ในชนบท ถ้าเป็นประชาชนที่อยู่ในเมืองก็ทำกิจกรรมเช่นนี้ลำบาก เพราะสภาพภูมิศาสตร์ในเมือง ย่อมที่จะไม่มีความเหมาะสมกับกิจกรรมทางการเกษตร เป็นต้น

ดร.ไพบุรย์ เครือแก้ว (2516:91 อ้างถึงในศรีรัตน์ หิรัญชัย, 2530) ได้ให้ความหมายชุมชนว่า ชุมชน หมายถึงกลุ่มบุคคลที่ตั้งอยู่เป็นที่เป็นที่ราบมีขอบเขตอันเดียวกันและผู้คนเหล่านั้นมีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังมีการติดต่อซึ่งกันและกันมีความสนใจร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความรักชาติมีแนวพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เช่น การกินอยู่หลับนอน ภาษาพูด เป็นต้น ซึ่งหากรวมความแล้วก็หมายความว่ามีความวัฒนธรรมร่วมกันนั่นเองและหากสามารถแยกให้เห็นได้อย่างเด่นชัดดังนี้คือ

1) ชุมชนจะต้องมีสถานที่หรือท้องที่ซึ่งมีขอบเขตจำกัด ซึ่งมักจะเป็นที่มีดิน น้ำ รวมถึง อากาศดี มีแม่น้ำไหลผ่านพื้นดินอุดมสมบูรณ์

2) ชุมชนจะต้องมีตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือกลุ่มคนที่เป็นชาย หญิง,เด็กหรือผู้ใหญ่ ต่างก็มีความรู้ ความสามารถ ความสนใจที่ไม่เหมือนกัน แต่ก็มีพฤติกรรมที่เหมือนกันและใช้ชีวิต ร่วมกัน มีความผูกพันเป็นพวกเดียวกัน

3) ชุมชนต้องมีศูนย์กลางของการทำงานและบริการต่าง มีอาชีพต่างๆ ของคนใน ชุมชน ที่ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและระดับการศึกษาของบุคคลในชุมชนนั้น ๆ เกี่ยวกับการ บริการต่างๆ ได้แก่การบริการทางด้านการค้า บริการทางสุขภาพอนามัย บริการทางบันเทิง เป็นต้น

2. ประเภทหรือชนิดของชุมชน

การแบ่งชุมชนออกเป็นประเภทต่าง ๆ นั้น เราแบ่งออกได้หลายประเภทแตกต่างกัน ไปแล้วแต่ผู้แบ่งจะยึดเอาอะไรเป็นหลักในการแบ่งได้ดังนี้

1) แบ่งโดยถือจำนวนพลเมืองเป็นหลัก ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น

- หมู่บ้านเล็ก (Hamlet)
- หมู่บ้าน (Village)
- เมือง (Town)
- นครเล็ก (Small City)
- นครขนาดกลาง (Middle City)
- นครขนาดใหญ่ (Metropolis)
- มหานคร (Great Metropolis)

2) แบ่งโดยอาศัยกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก อาจแบ่งได้ดังนี้

- ชุมชนอุตสาหกรรม
- ชุมชนกรรมกร
- ชุมชนการค้า
- ชุมชนชานา
- ชุมชนการศึกษา
- ชุมชนชาวไร่

- ชุมชนชาวสวน
- ชุมชนเหมืองแร่

3) แบ่งโดยอาศัยลักษณะของท้องถิ่นเป็นหลักอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

- ชุมชนเมือง (Urban Community) ซึ่งอาจมีลักษณะดังนี้คือมักมีอาชีพทางอุตสาหกรรม ค้าขาย สถานที่ประกอบอาชีพหรือที่ทำงานมักอยู่ในร่ม ใช้เครื่องผ่อนแรงมากกว่าคนชุมชนในเมืองมักจะมีพลเมืองหนาแน่นและการปกครองชุมชน มักจะมีกฎข้อบังคับต้องการควบคุมและดูแลอย่างกวดขัน ชุมชนในเมืองจะมีความสัมพันธ์การติดต่อและความสนิทสนมกันเองจะมีน้อย

- ชุมชนชนบท (Rural Community) ชุมชนชนบทมักมีอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ สถานที่ทำงานมักอยู่กลางแจ้ง การประกอบอาชีพจะใช้แรงคนเป็นส่วนใหญ่ การใช้เครื่องยนต์มีน้อย ชุมชนชนบทจะมีความหนาแน่นของชุมชนน้อย คือ ชุมชนหนึ่งๆ จะมีพลเมืองไม่เกิน 2,500 คน การปกครองชุมชนอาศัยขนบธรรมเนียม ประเพณีเป็นหลักในการปกครอง, กฎและข้อบังคับต่างๆ มีน้อย การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เป็นไปอย่างช้าๆ หากเชื้ออะไรก็มีความเชื่ออย่างจริงจัง ชาวชนบทจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดแต่แต่ละคนจะรู้จักกัน มีความรัก ความนับถือฉันทญาติ พี่น้อง มีอัธยาศัยและไมตรีต่อกันอย่างดี

3. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบทางกายภาพของชุมชนและเมือง

1) องค์ประกอบของชุมชนและแนวความคิดในการศึกษาชุมชน

ก) องค์ประกอบของชุมชน ชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- มนุษย์ เป็นองค์ประกอบอันดับแรกมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นคณะ มีความสัมพันธ์ในครอบครัวและกับคนภายนอกมีกลุ่มหรือสถาบันเช่น กลุ่มพ่อค้า กลุ่มนักการเมือง กลุ่มชาวนา

- สื่อที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น (Man-Made Component) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและบำบัดความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ เช่น เครื่องทุ่นแรง รถไถ อาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

- สิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น (Natural Component) ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้นไม้ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคพื้นที่

ข) แนวความคิดในการศึกษาชุมชน

- Waren Wilson นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันในหนังสือ Rural Community Evolution ได้ทำการศึกษาชุมชนเกษตรกรรมชนบท โดยทำการศึกษาสังเกตในด้านกิจกรรมทางสังคม การพบปะสังสรรค์และการประชุม ณ ศูนย์กลางของชุมชนผลของการศึกษาวิจัยพบว่าชุมชนคืออาณาเขตที่คนอยู่ร่วมกัน มีศูนย์กลางดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

- C.J. Galpin นักสังคมวิทยาได้ทำการศึกษาวิจัยอาณาเขตและอิทธิพลของชุมชนในบริเวณ Walworth รัฐวิสคอนซิน โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มพ่อค้า นายธนาคาร ครูพยาบาลและประชาชนโดยทั่วไป โดยมีจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อหาแหล่งบริการ ระยะบริการ ผลของการศึกษาได้ชี้อาณาเขตของแหล่งบริการและจำนวนบริการต่าง ๆ

- K.L. Butterfield ได้ทำการศึกษาวิจัยบทบาทของชุมชน ซึ่งผลของการศึกษาพบว่าชุมชนมีบทบาทเป็นกลุ่มสังคมกลุ่มหนึ่งที่มีความสมบูรณ์ในตัว เป็นศูนย์กลางราชการ ศูนย์บริการ ศูนย์การค้า จัดสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็น เช่น สถาบันทางศาสนา โรงเรียน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ชุมชนมีบทบาทและหน้าที่ของชุมชน 3 ประการ คือ

1. ขอบเขตของพื้นที่ (Boundary)
2. ความสัมพันธ์ของสังคม มีการควบคุมด้วยระเบียบ กฎหมาย
3. เป็นสังคมมนุษย์ (Human Society) ซึ่งเป็นหมู่ชนที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

และมีผลิตผลต่าง ๆ สู่สังคม

2) องค์ประกอบของเมือง

ในเมืองแต่ละเมืองจะประกอบไปด้วย "คนเมือง" ซึ่งหมายถึงประชากรหรือคนของเมืองนั่นเอง มีการประกอบกิจกรรมดังต่อไปนี้

- การกิน, อยู่, หลับ,นอน ซึ่งมักประกอบกิจกรรมประเภทนี้บริเวณที่พักอาศัย
- การทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และความสะอาดสบายต่าง ๆ ทำให้เกิดสถานที่ที่เป็นแหล่งของงาน คือย่านการค้า ย่านอุตสาหกรรม สถาบันต่าง ๆ
- การพักผ่อนทำให้เกิดสวนสาธารณะ โรงมหรสพและสถานบริการต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งของงานของผู้ให้บริการในเวลาเดียวกัน

องค์ประกอบของชุมชนและเมืองเป็นการประกอบเข้าด้วยกันระหว่างคนกับวัตถุซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น

- โครงข่ายพื้นฐานของชุมชน (Community Infrastructure) ได้แก่ โครงสร้างทางด้าน สาธารณูปโภคหรือระบบบริการสาธารณชน (Public Utilities) และ โครงสร้างสาธารณูปการหรือระบบการใช้สอยของชุมชน (Community Facilities)
- อาคารวัตถุหรือพื้นที่ประกอบกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย สถานที่ค้าขาย โรงงานอุตสาหกรรม สถานที่พักผ่อนและสถาบันต่าง ๆ เป็นต้น

3) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางกายภาพของชุมชน

องค์ประกอบของชุมชนเมือง (Kevin Lynch) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการที่เป็นสิ่งซึ่งทำให้คนใช้คิดถึงภาพพจน์ของเมืองดังนี้คือ (Kevin Lynch, 1960)

- เส้นทาง (Paths) : ประกอบด้วยถนนสายสำคัญ ๆ เป็นถนนประธานและถนน สายรองในระดับเมืองจะมีข่ายของถนนใหญ่ แต่ในระดับหมู่บ้านจะมีข่ายของถนนเล็ก สำหรับอาคารหลังหนึ่งจะมีข่ายของถนนใหญ่อยู่หลายสาย ที่ประชาชนใช้ไปมาอย่างต่อเนื่อง และข่ายของถนนหลัก (Highway) เป็นข่ายทาง (Pathway) สำหรับเมืองทั้งเมืองหรือแม้กระทั่งทางเท้าของบริเวณมหาวิทยาลัยก็เป็นทาง Pathway ของมหาวิทยาลัยด้วย
- เส้นขอบ (Edges) : เมืองจะประกอบไปด้วยอำเภอ และส่วนสุดท้ายหรือส่วนปลายสุดของอำเภอจะเป็นริม (Edge) ของเมืองนั้น ๆ แต่บางอำเภอจะไม่มีขอบเขตที่แน่

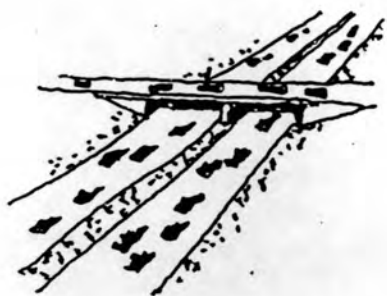
ชัดซึ่งจะค่อย ๆ กลืนหายไป ในอำเภออื่น สำหรับเมือง อำเภอ 2 อำเภอจะพบกันที่ริม (Edge) จะมีลักษณะเป็นตะเข็บ (Seam)

- ศูนย์รวม (Nodes) : จะเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม แม้ว่าที่ศูนย์กลางที่เห็นนั้นเป็นจุดที่เด่นของเมือง (Landmark) เช่นกัน แต่ก็ยังมีข้อแตกต่างกันที่จุดประสงค์ของการใช้กิจกรรม ที่หมายตา (Landmark) เป็นวัตถุที่มองเห็นแต่ศูนย์รวม (Node) เป็นศูนย์กลางของกิจกรรม (Hub of Activity) ตัวอย่างเช่น บริเวณอนุสาวรีย์คุณหญิงโมเป็นทั้ง Landmark และเป็นทั้ง Node

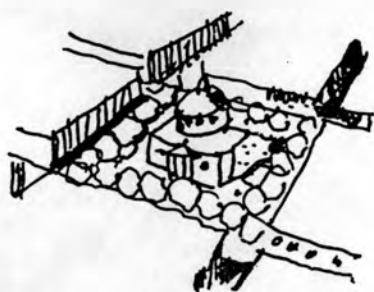
- ย่าน (Districts) : สำหรับเมือง ๆ หนึ่ง จะประกอบไปด้วย หมู่บ้าน (Neighbourhoods) และอำเภอ , ศูนย์กลางของเมือง , เมืองส่วนบน , ใจกลางเมือง , ส่วนพักอาศัยภายในเมือง , บริเวณวิทยาลัย ส่วนเหล่านี้นับได้ว่าเป็นย่าน (Districts) ซึ่งบางครั้งได้มีการกำหนดขอบเขตของบริเวณอย่างชัดเจน เช่น บริเวณมหาวิทยาลัย บริเวณปะปนกันเช่นในเมือง

- จุดหมายตา (Landmarks) : สำหรับสิ่งที่เด่นของเมืองจะเป็นจุดหมายตา (Landmarks) ซึ่งจุดหมายตา (Landmarks) บางอันใหญ่โตและสามารถเห็นได้ในระยะไกล เช่นตึก Empire State Building, เสาวิทยุแต่สำหรับจุดหมายตา (Landmarks) บางอย่างจะเล็กมากและเห็นได้เมื่ออยู่ใกล้ เช่นหอนาฬิกา , บ้านหรือแม้กระทั่งรูปปั้นเล็ก ๆ ที่อยู่ในสวนจุดหมายตา (Landmark) ที่ดีจะเห็นชัดและเข้ากันได้กับองค์ประกอบอื่น ๆ ในบริเวณนั้นด้วย

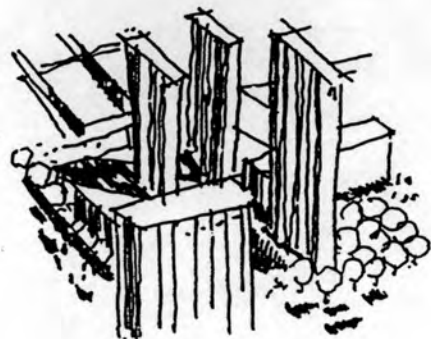
องค์ประกอบของชุมชนเมืองดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นองค์ประกอบโครงสร้างของรูปแบบเมืองและองค์ประกอบเหล่านี้ จะเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จะสร้างภาพพจน์ของเมืองแต่ละเมืองให้มีความแตกต่างกันและด้วยองค์ประกอบเหล่านี้ เราก็สามารถพิจารณาถึงรูปร่างของที่ดิน, ส่วนเขียวของเมือง, สภาพอากาศ รวมถึงเอกลักษณ์หรือลักษณะของเมืองแบบต่าง ๆ รวมถึงรายละเอียดปลีกย่อยอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบทางกายภาพต่าง ๆ จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านอื่น ๆ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ, ภูมิอากาศ , ลักษณะของอาคารบ้านเรือนหรือแม้กระทั่งสภาพแวดล้อม รวมถึงการตั้งถิ่นฐานและพืชพรรณ เป็นต้น

เส้นทาง(Pathways)

ศูนย์รวม(Nodes)

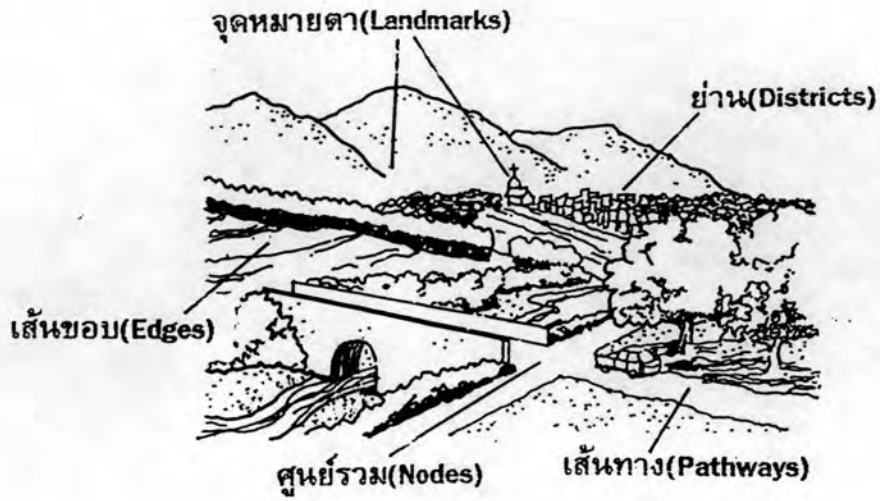
ย่าน(Districts)

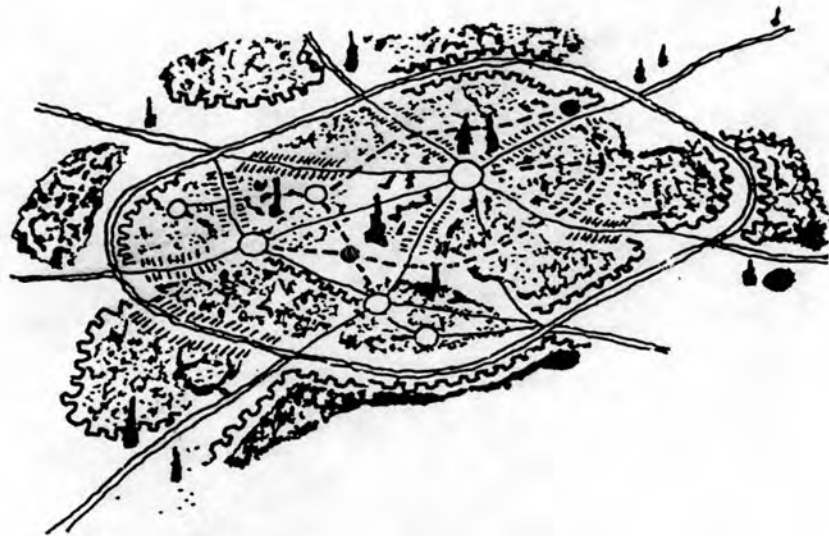
จุดหมายตา(Landmarks)

ภาพประกอบที่ 2.1 แสดงองค์ประกอบของชุมชนเมือง
ที่มา : Kevin Lynch , 1960

องค์ประกอบที่เป็นภาพพจน์ของเมือง(Urban Image Element)

- เส้นทาง(Pathways)
- จุดหมายตา(Landmarks)
- ศูนย์รวม(Nodes)
- ย่าน(Districts)
- ขอบและตะเข็บ(Edges & Seam)

ภาพประกอบที่ 2.2 แสดงองค์ประกอบที่เป็นภาพพจน์ของเมือง
ที่มา : Kevin Lynch , 1960

จากข้อความในข้างต้นจะสามารถแบ่งองค์ประกอบของเมือง เพื่อการวิเคราะห์เป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ ดังนี้คือ (สรุเพช นนทภักดิ์ , 2535)

ก. องค์ประกอบทางกายภาพ เป็นปัจจัยที่รองรับกิจกรรมในการดำรงชีวิตของพลเมือง เช่นลักษณะของภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พืชพรรณ ลักษณะของอาคารบ้านเรือน สภาพแวดล้อม การตั้งถิ่นฐาน การใช้ที่ดิน ถนนหนทาง การคมนาคม ที่โล่งว่าง สวนสาธารณะ เหล่านี้เป็นต้น

ข. องค์ประกอบทางด้านกิจกรรม เป็นองค์ประกอบซึ่งช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ด้วยความปกติสุข เช่น ลักษณะการประกอบอาชีพ เศรษฐกิจ สังคม ประเพณีและวัฒนธรรม ระบบกฎหมาย การปกครอง ศาสนา ความเชื่อ ทศนคติของชาวเมือง เป็นต้น

ซึ่งองค์ประกอบด้านกายภาพของชุมชนเมืองและองค์ประกอบส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถอธิบายในรายละเอียดโดยเขียนเป็นแผนภูมิได้ (แผนภูมิที่ 2.1) และจากแผนภูมิดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านต่างของชุมชนเมืองและองค์ประกอบย่อยซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์กันอย่างเห็นได้ชัดในสภาพสังคม

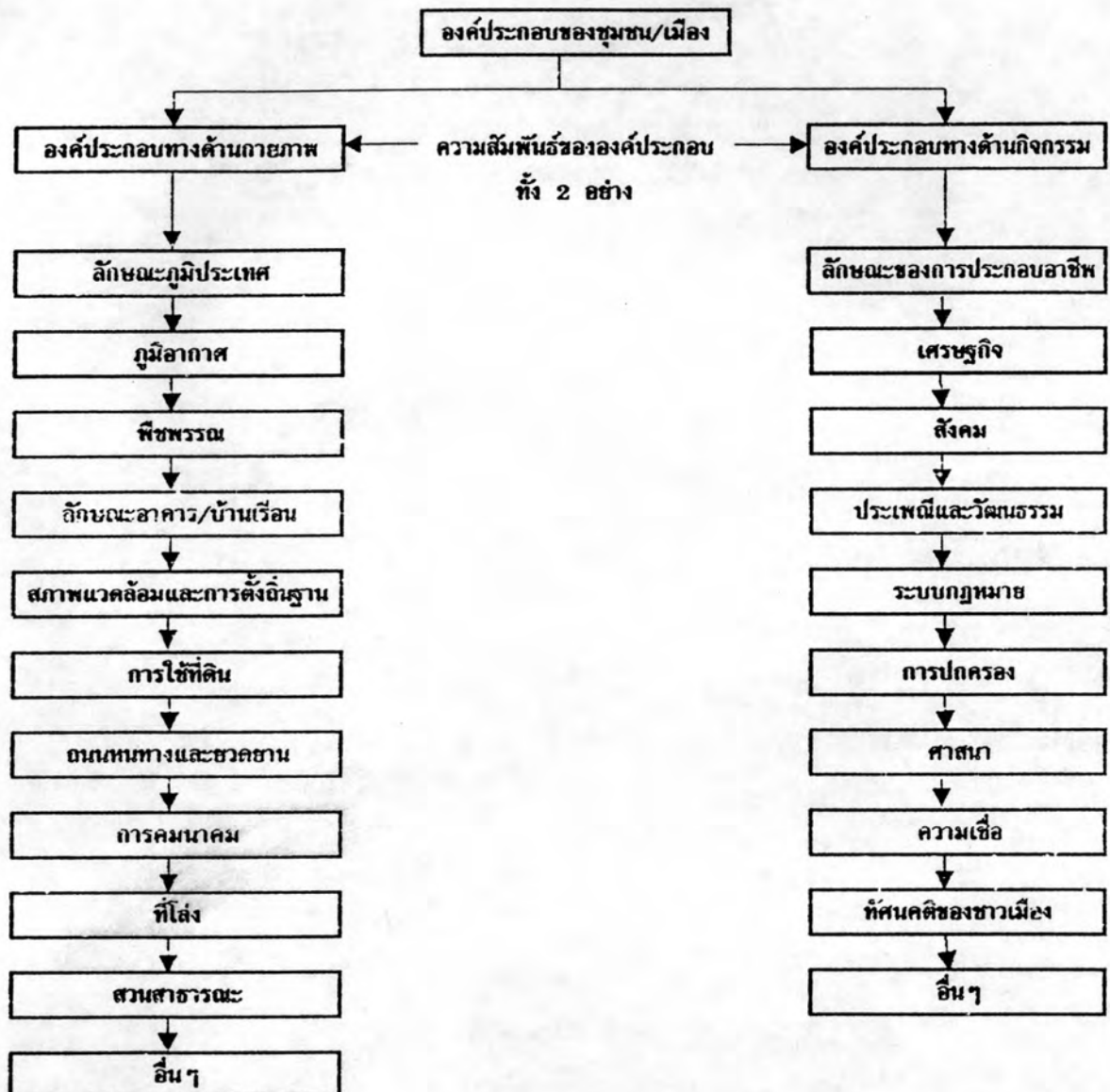
จากการวิเคราะห์เมือง สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการออกแบบชุมชนได้แก่ องค์ประกอบพื้นฐานในการออกแบบชุมชน (Basic Element of Urban Design) ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญและสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้คือ (Spreiregen, 1965 อ้างถึงใน กำธร กุลชล , 2519)

- 1) Urban Scale
- 2) Urban Space
- 3) Urban Mass
- 4) Urban Activity & Circulation

1) Urban Scale

Scale คือ ระบบการวัดที่ง่ายต่อการใช้วัดทุกสิ่งทุกอย่าง คำว่า Scale ในการออกแบบชุมชนจะเป็นคำคำเดียวกับ Scale ในงานสถาปัตยกรรมซึ่งหมายถึง ตัวของอาคารจะ

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านต่างๆ ของชุมชนเมืองและองค์ประกอบย่อยอื่นๆ

ดูลมกลืนกับส่วนประกอบและผู้คนหรือไม่ แต่ในทางการออกแบบชุมชนจะดูถึงเมืองว่ามีความกลมกลืนกับส่วนต่างๆ และชาวเมืองรวมถึงความรู้สึกของคนในสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ซึ่ง Scale ทางสถาปัตยกรรมและทางการออกแบบชุมชนใช้วัดด้วยความยาวเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากหมายถึงสัดส่วนหลาย ๆ อย่างซึ่งกระจายอยู่ในเรื่องของ Scale ซึ่งได้แก่

- Scale ซึ่งเปรียบเทียบโดยสายตาของมนุษย์ (Human Vision)
- Scale ซึ่งเปรียบเทียบโดยระบบสัญจร (Circulation)
- Scale ซึ่งเปรียบเทียบโดยวัตถุที่คุ้นเคย ซึ่งมีขนาดเป็นที่รู้จักกัน

(Parameter)

- Scale ซึ่งเปรียบเทียบโดยขนาดของบริเวณหมู่บ้าน (Neighbourhood)
- Scale ซึ่งเปรียบเทียบโดยเวลา ความสะดวก อายุ และอุปนิสัย (Time Convenience Age Habits)

(Parameter)

ซึ่ง Scale ในการออกแบบชุมชนจะช่วยให้ในการออกแบบ Urban space , Urban Mass, Urban Activity & Circulation

2) Urban Space

Urban Space จะคล้ายกับ Space ในงานสถาปัตยกรรมซึ่งอาจแยกตัวอยู่เป็นอิสระหรืออาจเชื่อมโยงกับ Space อื่น ๆ ก็ได้ บางครั้งได้รับการออกแบบให้เชื่อมโยงกันเพื่อนำอาคารพิเศษหรือเน้นทิศทางของการเคลื่อนที่ เราสามารถแบ่งประเภทของ Space เรียงลำดับตามขนาดเล็กใหญ่ โดยกำหนดจากสายตาของมนุษย์ ดังต่อไปนี้

- Intimate Space มีระยะไม่เกิน 30 ฟุต ซึ่งในระยะนี้ยังพอสั่งเกตหน้าตาของผู้คนได้ดี ซึ่งความยาวของถนนในย่านพักอาศัยเก่า ๆ มักยาวประมาณนี้
- Grand Space มีระยะไม่เกิน 450 ฟุต ซึ่งถนนสายใหญ่ และ Urban Plaza มักจะใช้ Scale ขนาดนี้
- Monumental Space มีระยะเกิน 4,000 ฟุต ซึ่งจะมองไม่เห็นตัวคน
- Vast Space เป็น Space ของธรรมชาติที่ล้อมรอบตัวเมือง

กล่าวโดยสรุป Urban Space หมายถึง สถานที่ชุมนุมกิจกรรมของชาวเมืองซึ่ง Urban Space จะต้องมีส่วนประกอบพื้นฐานคือ อาคารที่หุ้มรอบนอก ส่วน Open Space จะหมายถึงที่ว่าง ที่โล่งตามธรรมชาติภายในหรือใกล้กับตัวเมืองซึ่งจะต้องมีลักษณะ Informal และดู คล้ายสวนสาธารณะซึ่งจะช่วยลดความหยาบกระด้างของตัวเมืองได้มาก

3) Urban Mass

Urban Mass หมายถึงผิวพื้นที่ดินอาคารและวัตถุต่าง ๆ เราจะจัดสิ่งเหล่านี้ ให้เป็น Urban space และ Urban Pattern ของกิจกรรมต่าง ๆ ได้ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ในการมอง Mass ด้วยสายตาปกติในระยะห่างเท่า ๆ กับความสูงของ Mass นั้น เรามักสังเกตเห็น รายละเอียดได้มากกว่าตัว Mass ทั้งหมด ถ้าระยะต่อความสูงทำมุม 30 องศา เราจะเห็นทั้งตัว Mass และรายละเอียดพร้อม ๆ กัน ถ้าทำมุม 18 องศาเราจะเห็นตัว Mass และสิ่งแวดล้อมรอบตัว และทำเป็นมุม 14 องศา เราจะเห็นว่า Mass นั้นลอยอยู่บนภาพที่ปรากฏทั้งหมด

4) Urban Activity & Circulation

การจัดกิจกรรมเป็นส่วนประกอบพื้นฐาน ทางการออกแบบชุมชน หลักสำคัญในงานออกแบบคือการจัดกิจกรรมหลัก ๆ ให้สัมพันธ์กับเส้นทางติดต่อและพยายามให้ ทุกย่านมีกิจกรรมมากประเภทที่สุดเท่าที่จะทำได้ ด้วยเหตุที่เมืองเป็นสถานที่แลกเปลี่ยน ดังนั้น ส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ควรที่จะอยู่ใกล้กันมากที่สุดและส่วนไหนที่เป็นภัยต่อกันควรแยกให้ไกล กันที่สุด ส่วนไหนที่มีความสำคัญมาก ๆ ก็ควรตั้งอยู่ในที่ ๆ ซึ่งไปมาได้สะดวกที่สุด

4. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการก่อรูปของชุมชนเมือง (Urban Form)

การก่อรูปของชุมชนเมือง (พรเทพ พิมลเสถียร , 2522 อ้างถึงใน สรรเพชร นนทภักดิ์ , 2535) เป็นการรวมกลุ่มของลักษณะกิจกรรม สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งมนุษย์ สร้างสรรค์ขึ้นหรือกล่าวได้ว่า Urban Form เป็นการรวมกลุ่มขององค์ประกอบต่าง ๆ อันประกอบด้วยองค์ประกอบแวดล้อมทางธรรมชาติ และองค์ประกอบแวดล้อมที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น การศึกษาถึง Urban Form จะทำให้ทราบถึงสาเหตุ , ปัจจัยพื้นฐานของการเกิดลักษณะการ

เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ซึ่งมีผลต่อ Urban Form สำหรับปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดและส่งผลให้ Urban Form ในแต่ละชุมชนมีลักษณะแตกต่างกันที่สำคัญได้แก่

1) ลักษณะภูมิประเทศ (Nature of The Site) เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่ก่อให้เกิดและทำให้ Urban form ในแต่ละพื้นที่ชุมชนที่ลักษณะแตกต่างกัน เช่น ชุมชนที่ตั้งอยู่บนที่ลุ่มและที่ดอนหรือภูเขา เป็นต้น

2) ลักษณะทางประชากร (People of The Population) เป็นองค์ประกอบและปัจจัยหลักที่สำคัญในการเกิด Urban Form เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างวัตถุและลักษณะของกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งธรรมชาติของมนุษย์ในแต่ละพื้นที่ มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านลักษณะทางสังคม ทางการปกครอง การดำรงชีพและความต้องการ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลในการสนองกลับต่อ Urban Form ต่าง ๆ

3) ลักษณะของกิจกรรม (Human Activities) เป็นกิจกรรมที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการและเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่เนื่องจากกิจกรรมในแต่ละพื้นที่มีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เอื้ออำนวยและวัตถุประสงค์ ดังนั้นจึงส่งผลให้ Urban Forms ในแต่ละพื้นที่มีความเหมือนและแตกต่างกันด้วย

4) ระบบการขนส่งและคมนาคม (Movement System) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวของ Urban Form โดยองค์ประกอบของระบบการขนส่งและคมนาคมที่ส่งผลต่อ Urban Form ที่สำคัญได้แก่ เส้นทางคมนาคม ชนิดของพาหนะจุดรับส่งเชื่อมต่อของระบบและองค์ประกอบที่สนับสนุนต่อระบบการขนส่งและคมนาคม

5) สัญลักษณ์ของชุมชน (Landmarks & Physical Boundary) เป็นเครื่องชี้ลักษณะและทิศทางของเมืองให้กับผู้ที่เข้ามาใช้เมืองและผู้เดินทาง ซึ่งเป็นลักษณะเด่นอันหนึ่งที่ทำให้เกิด Urban Form

6) บทบาทหน้าที่ของชุมชน (Function of City) เป็นเครื่องแสดงถึง Urban Form ของแต่ละชุมชนในหน้าที่ บทบาทที่แตกต่างกัน เช่น บทบาทหน้าที่ของเมืองท่องเที่ยว เมืองศูนย์กลางการปกครองและการบริหาร เมืองศูนย์กลางทางการค้าและบริการ หรือเมืองอุตสาหกรรม เป็นต้น

ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์,สุนทรียภาพของชุมชน

1. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของเมือง

จากประสบการณ์ในการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ (Proshansky , Ittelson and Rivilin , 1976:491 อ้างถึงใน The Urban Design Process , 1985) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเมืองในเรื่องที่เกี่ยวกับทัศนียภาพ , ภูมิสถาปัตย์ทางกายภาพ นโยบาย เศรษฐกิจและสังคม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ นับว่าเป็นพื้นฐานของการรับรู้ในเรื่องของสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ส่วนทางด้านที่เกี่ยวข้องกับ "เอกลักษณ์/เอกภาพในเมือง" เอกลักษณ์ของสถานที่ นับว่าเป็นคุณสมบัติของลักษณะทางกายภาพของเมืองที่ถูกกำหนดขึ้นโดยสัญญาณหรือการรับรู้จากผู้ที่อยู่อาศัยภายในเมืองนั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดของเมืองก็คือ ผู้ที่อยู่อาศัยภายในเมืองนั้น เนื่องจากเมือง ๆ หนึ่งจะไม่สามารถเกิดขึ้นเป็นสังคมเมืองหากว่าไม่มีผู้คนหรือกลุ่มคนมีเพียงแต่สถานที่และที่ว่างเท่านั้น

จากการศึกษาของลินช์ (Lynch, 1960) ซึ่งศึกษาจินตภาพของเมืองจากหนังสือ The Image of the City เมื่อพิจารณาถึงเรื่องเอกลักษณ์ของเมือง ซึ่งนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ 1 ใน 3 ที่ก่อให้เกิดจินตภาพภายในเมืองร่วมกับส่วนประกอบอื่น ๆ อีก 2 ประการ ส่วนประกอบที่สำคัญทั้ง 3 ประการ ได้แก่ เอกลักษณ์ (Identity) , โครงสร้าง (Structure) และ ความหมาย (Meaning)

- เอกลักษณ์ (Identity) หมายถึง การที่สิ่งต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นเมืองต่างก็ปรากฏในลักษณะที่มีเอกลักษณ์และสามารถแยกจากกันได้ โดยมีสัญญาณชี้แนะปรากฏอยู่
- โครงสร้าง (Structure) หมายความว่า ความสัมพันธ์ทางกายภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่มีต่อกัน รวมทั้งความสัมพันธ์ทางกายภาพระหว่างสิ่งต่าง ๆ กับผู้รับรู้ หรือผู้ที่อยู่อาศัยภายในเมืองนั่นเอง

- ความหมาย (Meaning) จะมีความสำคัญต่อการเกิดความเข้าใจ ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นความหมายทางด้านการใช้สอย หรือแม้กระทั่งความหมายทางด้านอารมณ์

ส่วนประกอบทั้ง 3 นี้ ต่างก็มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างใกล้ชิด เนื่องจากจะเป็นตัวช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและสามารถทำให้เกิดจินตภาพได้ (Image) อย่างชัดเจน ซึ่งการเกิดจินตภาพย่อหมายถึงความที่มีการเก็บสะสมข่าวสารเป็นร่องรอยในความจำ โดยเฉพาะข่าวสารจากสภาพแวดล้อมกายภาพที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งส่วนประกอบทั้ง 3 ประการดังกล่าวในข้างต้นนั้นแท้จริงแล้วสอดคล้องกับส่วนสำคัญของระบบมโนทัศน์ 3 ประการ อันได้แก่จินตภาพ, ระยะเวลาและขอบเขต, ความหมาย เพียงแต่อาจมีประเด็นที่เน้นต่างกันอยู่บ้างเท่านั้น

(Worskett 1969 : อ้างถึงใน ประพนอม ต้นเจริญ , 2530) กล่าวว่าเอกลักษณ์ของชุมชนและเมืองเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการอนุรักษ์เอาไว้ เอกลักษณ์ของชุมชนและเมืองจะเกิดขึ้นจากภาพรวมและขนาดของชุมชนและจำนวนประชากร นับว่าเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของเอกลักษณ์ของชุมชนและเมือง นอกจากนี้ยังมีความหมายครอบคลุมถึงผังเมือง (Town Plan), ผังถนน (Street Plan) หรือบรรยากาศแบบใดแบบหนึ่งของชุมชน เช่น ตลาด (Market Place) ด้วย (Dobby , 1948 : 32)

การสืบเสาะหาเอกลักษณ์ของชุมชน จะช่วยให้พบคุณค่าที่คนในชุมชนนั้นเกิดความภูมิใจในชุมชนของตนแต่ทั้งนี้และทั้งนั้นการเสาะหาเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายทั้งสถาปนิก , นักอนุรักษ์ , นักวางแผนและพัฒนาเมืองหรือแม้กระทั่งนักออกแบบชุมชน ดังที่ Barnett (Barnett , Jonathan , 1974) กล่าวว่านักผังเมือง (Urban Planner) เป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทในการกำหนดการใช้ที่ดิน การวางแผนการใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อความต้องการของชุมชนนั้นในอนาคต แต่ทั้งนี้และทั้งนี้แล้วนักผังเมืองมักจะไม่มีความเข้าใจงานในลักษณะ 3 มิติอีก ทั้งยังขาดความเข้าใจในธรรมชาติของงานสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม ดังนั้นจึงทำให้การวางแผนการใช้ที่ดินออกมาเป็นรูปแบบที่เหมือนกันไปหมดจนแทบจะไม่มี การสร้างสรรค์อยู่ในการวางแผนนั้น

ด้านสถาปนิก (Architect) จะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจธรรมชาติของงานออกแบบอาคาร ให้มีความงดงาม เนื่องจากเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการออกแบบอาคารและสถาปัตยกรรม แต่ในบางครั้งอาจจะออกแบบไปโดยขาดความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม จะเห็นได้จากการเปรียบเทียบบุคคล 2 กลุ่มดังกล่าวในข้างต้นนั้น จะยังมีจุดบกพร่องในการทำงานอยู่และ จำเป็นจะต้องมีผู้เข้ามาประสานงาน รวมถึงระดมกฎเกณฑ์ทั้งแนวความคิดและวิธีปฏิบัติจากกลุ่มบุคคลจากหลาย ๆ ฝ่ายดังกล่าวมาแล้วในข้างต้น เพื่อคุณค่าและคุณประโยชน์ของชุมชนหรือเมืองนั้น ๆ

ในอีกแนวคิดหนึ่ง ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเอกลักษณ์ของเมืองหรือชุมชนนั้นเป็นทฤษฎี ที่เกี่ยวกับแนวทางในภูมิทัศน์เมือง (Townscape Disciplines) เนื่องจากเมืองมีการเติบโตขึ้นบน ภูมิทัศน์และรูปทรงของที่ดินหรือภูมิประเทศที่แตกต่างกัน ดังนั้นในชุมชนหรือเมืองแต่ละเมือง นั้นต่างก็มีเอกลักษณ์เฉพาะตน แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนหรือเมืองนั้นจะ ต้องมีความสอดคล้องและมีเหมาะสมกับองค์ประกอบด้านอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดวางผัง และการใช้ที่ว่างภายในเมือง (Layout and Space in Town) ด้วย ซึ่งองค์ประกอบที่มีความ สัมพันธ์และส่งเสริมเอกลักษณ์ของพื้นที่นั้น ได้แก่

- OPPORTUNITY ซึ่งโดยธรรมชาติของภูมิทัศน์เมือง (Townscape) จะมีความ คิดใหม่ที่เหมาะสมถึงลักษณะเฉพาะของเมือง ทั้งด้านการพัฒนาและการนำเมืองกลับมารับใช้ ผู้คนใหม่ในชีวิตประจำวัน โดยยังคงไว้ซึ่งความมีชีวิตชีวา และความเป็นเอกลักษณ์ของย่านนั้น ๆ ในการแก้ไขปรับปรุงต้องคำนึงถึงความเหมาะสม โดยคิดในหลักการที่ว่างที่สุดและถูกที่สุด และจะต้องมีความเหมาะสมกับคุณภาพของพื้นที่ด้วย

- IDENTITY AREA เป็นกลุ่มพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนเช่น ในบาง พื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ทางทัศนียภาพ (Visual Identity) หรือเอกลักษณ์ในทางสังคม (Social Identity) เป็นต้น

- ENCLOSURE OF SPACE ประกอบด้วยรูปทรงและที่ว่าง เป็นความรู้สึก ที่ปิดล้อมในพื้นที่ หากเปรียบเทียบกับในห้องแล้วที่ว่างนั้นจะถูกปิดล้อมด้วยเพดาน ผนัง ส่วนเมืองที่เห็นเป็นที่ว่างปิดล้อมที่เห็นได้ชัดคือ ย่านที่เป็นลักษณะของสแควร์ ที่ว่างในภูมิทัศน์

ของเมือง (Townscape) นี้จะไม่มีเขตแดนแต่จะรู้สึกถึงการมีเขตแดนโดยเส้นขอบฟ้า ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดและก่อให้เกิดการปิดล้อม ส่วนถนนที่ตัดผ่านเข้าไปในพื้นที่นั้นจะถูกปิดล้อมด้วยแนวอาคารที่อยู่ขนานกับถนน

- CHARACTER OF SPACE เป็นเอกลักษณ์หรือลักษณะของที่ว่างซึ่งถูกปิดล้อมอยู่ (Enclosure of Space) หรือกล่าวได้ว่าจะเป็นความสัมพันธ์มาจากที่ว่าง ซึ่งถูกปิดล้อมและจะมีมุมมองแต่ละมุมที่ถูกปิดล้อมด้วยอาคารหรือส่วนประกอบอื่นๆ ทางภูมิทัศน์ของเมือง (Townscape) ซึ่งจะทำให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันไป ถึงแม้ว่าจะเป็นย่านเดียวกันแต่คนละมุมของถนนก็ตาม

- CHANGE OF LEVEL เป็นความสัมพันธ์ซึ่งต่อเนื่องมาจาก ลักษณะของที่ว่าง (Character of Space) เมื่อมีเอกลักษณ์และลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งถูกปิดล้อม การเปลี่ยนระดับมุมมอง เช่น การเดินขึ้นเนิน จะไม่เปลี่ยนเอกลักษณ์หรือลักษณะของพื้นที่แต่จะเป็นการสร้างความรู้สึกขึ้นใหม่ โดยเป็นการเพิ่มความน่าตื่นเต้น และความประทับใจในภูมิทัศน์ของเมือง

- ACTIVITIES ลักษณะของถนนและการใช้ถนน รวมถึงกิจกรรมของผู้คนในท้องถิ่นและวิถีชีวิตที่ปรากฏนั้นจะเสริมสร้างเอกลักษณ์ขึ้นในพื้นที่นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะและเอกลักษณ์ในทางทัศนียภาพ (Visual Characteristics)

- DETAILING ในรายละเอียดขององค์ประกอบและเครื่องประดับภายในชุมชน เช่น เครื่องประดับถนน (Street Furniture) นั้น การใช้งานหรือแม้กระทั่งหน้าที่ใช้สอยที่ปรากฏเมื่อต่างย่าน ต่างกิจกรรม รายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏให้สังเกตุดูย่อมมีเครื่องตกแต่งที่ต่างกันอย่างตัวอย่างเช่น ย่านพักอาศัยนั้นจะไม่มีป้ายสินค้ามากเท่ากับย่านการค้า เป็นต้น

- TREE พืชพรรณนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบย่อยอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยสร้างภูมิทัศน์ของเมืองให้เมืองๆ นั้น มีเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะของตนเองและพืชพรรณของท้องถิ่นนั้นจะสร้างบรรยากาศให้มีความแตกต่างกันไป ทั้งด้านการใช้พื้นที่ ความสัมพันธ์กับองค์ประกอบโดยรอบ การสร้างความรู้สึกปิดล้อม (Enclosure) ให้พื้นที่ซึ่งมีการเคลื่อนไหวอีกทั้งยังช่วยลดความรุนแรงในการปิดล้อมด้วยอาคาร

- CONTRAST OF SPACE ในสถานที่ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกัน แต่อยู่ในพื้นที่ที่มีความต่อเนื่องกัน การเปลี่ยนมุมมองที่มีความขัดแย้งกันจะสร้างความรู้สึที่แปลกใหม่ให้กับมุมมองนั้น ตัวอย่างเช่น ถนนแคบ ๆ ถูกเปิดไปสู่ลานกว้างหรือลานว่างที่มีขนาดใหญ่ เป็นต้น

- ORGANIZATION OF SPACE กลุ่มของที่ว่างบางพื้นที่ภายในชุมชน , เมืองจะถูกแยกออกจากเมืองด้วยเอกลักษณ์ของที่ว่างที่ต่างกันหรืออาจจะถูกแยกออกด้วย ผังถนนที่เชื่อมกลุ่มของที่ว่างหรือกลุ่มย่านต่าง ๆ เข้าร่วมกัน

ส่วนทางด้าน Lofland (Shirvani , 1985) ได้แสดงแนวคิดที่เกี่ยวกับสิ่งที่จะไม่ปรากฏขึ้นภายในเมืองไว้อย่างกว้าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเด่นของเมืองและจะไม่ปรากฏขึ้นให้เห็นได้อย่างชัดเจนในทางกายภาพ สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุเป็นผลจากคุณลักษณะของพื้นที่อย่างแท้จริงในเมืองยุคใหม่เช่นปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการที่พลเมืองในเมืองสมัยใหม่ เริ่มมีการเชื่อมโยงและปรับปรุงคนให้เข้ากับสถานที่มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้และทั้งนั้นสืบเนื่องมาจากอิทธิพลทางด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในสังคมเมือง ดังนี้คือ

- 1) เมืองเป็นศูนย์รวมของรูปแบบในการปฏิสัมพันธ์
- 2) การหันเหทิศทางของเมือง จากการติดต่อเชื่อมโยงเฉพาะภายในประเทศสู่การติดต่อกับต่างประเทศ
- 3) การหันเหทิศทางของเมือง เพื่อนำไปสู่มาตรฐานและเสรีภาพในการกระทำ โดยมากแล้วมักจะเห็นเฉพาะทางสังคม , เศรษฐศาสตร์และประชากรภายในเมือง (La Gory and Pipkin , 1981)

ดังนั้นหลักใหญ่ ๆ ที่ถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะของเมืองนั้น กล่าวได้ว่าจะเป็นจุดรวมลักษณะของพื้นที่ (Lynch , 1967) และมีองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ประกอบกันเป็นโครงสร้างของเมืองเช่น เส้นทาง , ที่รวมกิจกรรม , ภูมิสัญลักษณ์และองค์ประกอบส่วนอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วในขั้นต้น เป็นต้น

2. ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของเมือง

La Gory และ Pipkin ได้แนะนำแนวทางในการเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้คือ

1) การมีข้อจำกัดในบางเรื่อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างที่จะเกิดขึ้นภายในเมือง ซึ่งนักวางผังเมือง (Urban Planner) หรือผู้ออกแบบชุมชนเมือง (Community Designer) นั้นสามารถที่จะทราบถึงอิทธิพลต่าง ๆ ภายในเมือง ทั้งจากการศึกษาในแผนที่หรือแม้กระทั่งการนึกคิดจากการออกแบบ เพื่อที่จะนำมาทำการกำหนดให้เห็นถึงพื้นที่ใช้สอยได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังจะมากด้วยความต้องการยิ่งขึ้น (La Gory and Pipkin , 1981:298 อ้างถึงใน H. Shirvani , 1985)

2) ควรมีการส่งเสริมมากกว่าการบังคับ ไม่ควรจำกัดชาติพันธุ์รวมไปถึงการเชื่อมโยงจากการชักนำหรือส่งเสริมเข้าสู่แหล่งทรัพยากรและอื่น ๆ อันจะเป็นผลในการเสริมสร้างให้เมืองนั้นมีเอกลักษณ์ที่เด่นชัดยิ่งขึ้น

3) ในการเสริมสร้างองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของชุมชนนั้นควรมีความเข้าใจถึงขอบเขต และหน้าที่ทางสังคมในจุดที่เกี่ยวกับพื้นที่ โดยเฉพาะขอบเขตทางกายภาพซึ่งจะเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชุมชน ทั้งนักวางผังและนักออกแบบจะต้องมีการพิจารณาถึงสิ่งดังกล่าวในข้างต้นกับองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ภายในเมืองด้วย

4) การพิจารณาถึงความแตกต่างของขนาดหรือขอบเขตของพื้นที่ (อาจจะนับได้ว่าเป็นประเด็นหลักที่ไม่สามารถแยกออกจากองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ได้) ในการออกแบบหรือวางผังเมืองทั้งนี้และทั้งนั้นก็สืบเนื่องมาจากขนาดของการวางผัง เช่น ชุมชนเมือง, ชุมชนชนบท เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีอีกแนวคิดหนึ่ง ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้สำหรับวิเคราะห์หรือเปรียบเทียบสิ่งที่ไม่สามารถจะทำการทดสอบได้จากตัวอย่างของ Sanfrancisco Urban Design Plan , Urban System Research and Engineering , Inc. และแนวคิดของ Lynch ที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม , การออกแบบชุมชนและยังมีมาตรการต่าง ๆ ซึ่งมีความซับซ้อนดังจะสามารถแสดงให้เห็นได้ดังตาราง โดยจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันระหว่างองค์ประกอบทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งใหม่และนับว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานหรือมาตรการ

ใหม่ที่สามารถที่จะนำไปใช้ได้โดยชอบเขตอันเหมาะสม ตามหลักวิชาการวางผังเมืองหรือ การออกแบบชุมชนก็ตาม

โดยสามารถที่จะอธิบายได้ดังตาราง จากตารางดังกล่าวเราสามารถที่จะนำมา เขียนบรรยายคำอธิบายประกอบตารางได้ดังต่อไปนี้

- การเข้าถึง : เป็นแนวความคิดของลินช์ (Lynch, 1967:118) จะเป็น สิ่งนำไปสู่เครื่องยังชีพ ความปลอดภัยและความสอดคล้อง สำหรับ Sanfrancisco Urban Design Plan นั้นจะเชื่อมโยงสู่ความน่าอยู่กับกฎเกณฑ์ในสิ่งที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กัน ทางด้านความปลอดภัยและทางด้านความสะดวก / สบาย โดยที่หลักการของ Sanfrancisco Urban Design Plan โดยมากแล้วจะเกี่ยวข้องกับความแจ่ม ชัด รวมถึงความสะดวกแต่สำหรับแนวคิดจาก Urban system Research and Engineering, Inc. นั้นจะมีความคล้ายคลึงกันกับแนวคิดของ Lynch โดยจะคำนึงถึงด้านการ เข้าถึงควบคู่ไปกับทิศทาง แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น Lynch จะเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ที่มีความ ตายตัวในเรื่องของการเข้าถึงโดยใช้การควบคุมทางด้านทิศทาง

- ความสอดคล้องกัน : ใน 3 แนวคิดข้างต้น มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ทักษะภาพรวมทั้งความงดงามและความน่าประทับใจโดยจุดหลักของเรื่องความสอดคล้องกัน จะเป็นส่วนที่เกิดจากพื้นที่, ถนน, สี, รูปลักษณ์, วัสดุ, ขนาดและกลุ่มมวล (Sanfrancisco Urban Design Plan 1970:24-36 , Urban Systems Research and Engineering Inc, 1977:21 อ้างถึงใน H. Shirvani , 1985) โดยลินช์ (Lynch , 1981) ได้เพิ่มกฎเกณฑ์ในส่วนของ พฤติกรรมและกำหนดหน้าที่ของทิศทาง เมื่อมีความเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องของการ การและพื้นที่ประกอบกัน

- ทักษะภาพ : จะเป็นการนำเสนอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์และ ความกระจัดแจงในแนวคิดทั้ง 3 ซึ่งคาดหวังถึงสุนทรียภาพของภูมิทัศน์และเกี่ยวข้องถึง การรักษา มุมมองที่ให้ความสุนทรีย์และเพลิดเพลิน แต่ทั้งหมดเป็นรายละเอียดที่จะต้องนำมา เพื่อคาดหวังในส่วนของการรับรู้ของมนุษย์และกฎเกณฑ์ทั้งหมด เป็นเกณฑ์ทางทักษะภาพ ซึ่งจะเป็นตัวดึงดูดสู่ผลของทักษะภาพที่เกิดจากผิวสัมผัส ขนาดของวัตถุและระยะทาง (Urban Systems Research and Engineering Inc ,1977) ในแนวคิดนี้กฎเกณฑ์ของ

ทัศนียภาพจะเน้นการเชื่อมทัศนียภาพและการอนุรักษ์ จากการรับรู้ทัศนียภาพเข้าด้วยกัน ด้วยโครงสร้างและความรู้สึก ในเรื่องของทิศทาง "การรับรู้" และบทบาทจากการอ้างอิง ภูมิสัญลักษณ์ , เวลา , ทาง , เส้นขอบเป็นสิ่งดีเนื่องจากเป็นสัญลักษณ์ทางกายภาพที่มีความเด่นชัดต่อการรับรู้

- เอกลักษณ์ : Sanfrancisco Urban Design Plan and Urban Systems Research and Engineering , Inc. ระบุกฎเกณฑ์ที่มีความสัมพันธ์สู่เอกลักษณ์และในอีกทางหนึ่ง Lynch ได้อธิบายถึงเอกลักษณ์ของเมืองว่าเป็นมิติของการรับรู้ (Sanfrancisco Urban Design Plan , 1970 : 4 , Urban System Research and Engineering , Inc. , 1977:22 , 23 , Lynch , 1981:131-132) แนวคิดทั้ง 3 แนวคิดนั้น มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านสุนทรียภาพ , เหตุการณ์และคุณค่าเพื่อการสร้างเอกลักษณ์ของเมือง

- ความรู้สึก : กฎเกณฑ์แห่งความรู้สึกอธิบายโดยลินซ์ (Lynch , 1981) นับว่าเป็นการพัฒนากฎเกณฑ์ในการรับรู้ บทบาทและคุณภาพของพื้นที่ ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากการเคลื่อนย้าย ซึ่งจะทำให้เกิดความตื่นเต้นซึ่งเกิดได้เสมอในสภาพแวดล้อมของเมือง

-ความน่าอยู่ : เป้าหมาย,เหตุผลในการออกแบบชุมชน เป็นสิ่งที่ประชาสัมพันธ์ถึง "ความน่าอยู่" ของเมือง แต่ก็เป็นที่ยากในการจำกัดขอบเขต เนื่องจากในเมือง ๆ หนึ่ง ความน่าอยู่ของเมืองนั้นเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งงานทางด้าน การศึกษาและวัฒนธรรม อีกทั้งความน่าอยู่เป็นโครงสร้างของการเข้าถึง, ความปลอดภัย (Garbrecht , 1981 : xi-xvi อ้างถึงใน H.Shirvani , 1985) กล่าวว่า ความน่าอยู่นั้นเป็นมิติทางกายภาพที่จำเป็นต้องสร้างขึ้นและมีความ เกี่ยวข้องกับการผังเมืองและการออกแบบชุมชนเมืองโดยตรง

ตารางที่ 2.1 แสดงมาตรการที่ใช้สำหรับเปรียบเทียบสิ่งที่ไม่สามารถที่จะทำการทดสอบได้จากตัวอย่างของ Sanfrancisco Urban Design Plan , Urban System Research and Engineering , Inc. และแนวคิดของ Lynch.

มาตรการ/ กฎเกณฑ์	แนวคิดจาก Sanfrancisco Urban Design Plan	แนวคิดจาก Urban System Research and Engineering, Inc	แนวคิดจากLynch
การเข้าถึง	ความแจ่มแจ้ง/ ความสะดวก	การเข้าถึงและมิติ (ทิศทาง)	การเข้าถึง
ความสอดคล้อง	ความกลมกลืน	การกระทำสิ่งที่มีคุณค่า ต่อกัน	ความมีคุณค่า

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)แสดงมาตรการที่ใช้สำหรับเปรียบเทียบสิ่งที่ไม่สามารถที่จะทำการทดสอบได้จาก ตัวอย่างของ Sanfrancisco Urban Design Plan , Urban System Research and Engineering , Inc. และแนวคิดของ Lynch.

มาตรการ/ กฎเกณฑ์	แนวคิดจาก Sanfrancisco Urban Design Plan	แนวคิดจาก Urban System Research and Engineering, Inc	แนวคิดจาก Lynch
ทัศนภาพ	ขนาด,จุดที่น่าสนใจ ในทัศนียภาพ	ทิวทัศน์	ทิวภาพ
เอกลักษณ์/ เอกภาพ	คุณลักษณะหรือ ข้อแตกต่างที่มีอยู่ น้อยในที่อื่น	ความมีเอกภาพ	ความรู้สึกรู้/ การรับรู้
ความรู้สึก	กิจกรรม	การกระทำอย่างมีคุณค่า	ความรู้สึก
ความน่าอยู่	-สิ่งทำให้เกิดความ เพลิดเพลินจิตใจและ ผ่อนคลาย -ขนาดและองค์ประกอบ ที่น่าสนใจ -การเปลี่ยนแปลง -ความน่าสนใจทาง ทัศนียภาพ	-การดูแลรักษา -การส่งเสริมกิจกรรม -ทัศนียภาพที่ช่วย ผ่อนคลาย -องค์ประกอบอื่น ๆ ทาง ธรรมชาติ	การดูแลและควบคุม อันสำคัญ

3. แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองจากการสำรวจองค์ประกอบของเมืองโดยการสังเกต (Visual Survey)

ในการวางผังเมืองหรือการปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่างๆ ของเมืองจะต้องมีการวิเคราะห์เมืองเพื่อให้ทราบถึงสภาพของเมืองรวมถึงความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ดังนั้น สิ่งที่จะต้องทำเป็นสิ่งแรกในการวางผังเมืองหรือการออกแบบชุมชนเมืองคือ การสำรวจรูปร่างและลักษณะของเมืองรวมทั้งการสำรวจองค์ประกอบของเมืองด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างลักษณะเฉพาะภายในเมือง โดยทำการสำรวจจากการสังเกตการณ์ซึ่ง

โดยทั่วไปเรียกว่า Visual Survey (Spreiregen , Pual D. , AIA. , 1965) วิธีการนี้จะทำให้เราทราบว่าเมืองควรมีการปรับปรุงเมื่อไรและควรมีการเสริมสร้างสิ่งใดขึ้น ในจุดใดบ้างภายในเมืองนั้น ซึ่งการทำ Visual Survey สามารถทำได้กับเมืองทุกเมืองทุกขนาด (Scale) ไม่ว่าจะเป็นบริเวณศูนย์กลางเมือง , ชานเมืองก็ตาม

กระบวนการในการทำ Visual Survey ไม่มีความม่วนวายหรือซับซ้อนและก่อนการทำ Visual Survey เราควรต้องทราบถึงองค์ประกอบ (Elements) ของเมืองและควรเข้าใจถึงความเกี่ยวข้องขององค์ประกอบ (Elements) ต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย องค์ประกอบที่กล่าวถึงนี้ได้แก่ องค์ประกอบทางกายภาพของเมืองที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นและองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกดังนี้คือ

3.1 รูปทรงของที่ดินและธรรมชาติ (Landform and Nature)

ซึ่งมีหลักในการทำ Visual survey อยู่ 3 ลักษณะดังนี้คือ

- 1) การพยายามเอาลักษณะภูมิสถาปัตยกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับรูปร่างของเมืองทั้งทางหน้าที่ใช้สอยและทางสุนทรียภาพ
- 2) การประเมินงานทางสถาปัตยกรรมของเมืองที่เพิ่มเข้าไปในธรรมชาติ
- 3) การตัดสินใจว่าบริเวณของธรรมชาติในส่วนไหนที่ไม่ควรแตะต้อง เนื่องจากเป็นส่วนประกอบของรูปร่างของเมือง

ทั้งนี้เนื่องจากว่างานสถาปัตยกรรมทุกงาน มีอิทธิพลต่อภูมิทัศน์โดยรอบ อาจจะทำให้ทั้งทางบวกและทางลบ โดยธรรมชาตินั้นจะเป็นที่ตั้งของงานก่อสร้างอีกทั้งยังเป็นกรอบของการมองเห็นงานก่อสร้างนั้นทุกชั้นที่เกิดขึ้น ดังนั้นควรที่จะต้องคิดคำนึงถึงไว้อย่างเสมอ

3.2 สภาพของอากาศภายในท้องถิ่น (Local Climate)

ในขณะที่เราสนใจถึงสภาพภูมิประเทศนั้น เราควรสนใจถึงสภาพภูมิอากาศด้วยโดยจะต้องพิจารณาถึง

- อุณหภูมิ (Temperature) : อุณหภูมิและความชื้นของอากาศ
ในแต่ละฤดูจะเป็นตัวที่ทำให้
ทราบถึงความสบายภายในเมือง
- แสง (Light) : จำนวนวันที่แจ่มใส, มีเมฆหมอก,
มีฝนซึ่งเป็นสภาพการณ์ที่แสงจะมี
ผลต่อหน้าตาของเมืองนั้น
- ปริมาณฝนตก (Precipitation) : จำนวนของน้ำฝนที่ตกแต่ละ
เดือน, แต่ละปี
- แสงอาทิตย์ (Sun) : มุมของดวงอาทิตย์ในฤดูต่างๆ
กัน
- ลม (Wind) : ลมประจำฤดู ทิศทางลม

นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาถึงสภาพภูมิอากาศ ที่มีอิทธิพลต่อ
รูปแบบของเมืองอีกเช่น เมืองบางเมืองตั้งได้ตำแหน่งดีหรือเมืองในบางเมือง ได้รูปแบบเมือง
จากสภาพภูมิอากาศ โดยสิ่งต่างๆเหล่านี้ มิได้เป็นเฉพาะเพียงการพิจารณาเพื่อความ
สวยงามแต่เป็นการพิจารณาเพื่อประโยชน์ใช้สอยของส่วนต่างๆ ของเมืองได้อย่างดี

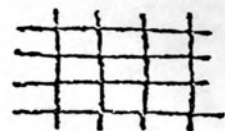
3.3 รูปร่างของเมือง (Shape)

- วงกลมและรัศมี (Radiocentric) : ซึ่งลักษณะของเมืองโดยมาก
จะพบแต่ลักษณะนี้เป็น
ลักษณะที่เป็นวงกลมใหญ่มี
เส้นรัศมีซึ่งพุ่งจากแกนกลาง
เป็นแกนเชื่อม
- ตาราง (Rectilinear) : เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบจาก
Radiocentric ซึ่งจะมี 2 ถนน
ใหญ่ ตั้งฉากที่กลางเมืองและ

- ถนนอื่น ๆ ก็จะต้องฉากกันเรื่อย ๆ ไปซึ่งลักษณะเมืองเช่นนี้จะพบเฉพาะในเมืองเล็ก ๆ เท่านั้น
- ดวงดาว (Star) : เมืองรูปดาว เป็นแบบวงกลมและแบบรัศมี (Radiocentric) จะมีที่ว่างและเส้นรัศมีพุ่งจากศูนย์กลางของเมือง
 - วงแหวน (Ring) : เป็นเมืองที่สร้างขึ้นล้อมรอบที่โล่งตรงกลาง ซึ่งว่างขนาดใหญ่โดยอาจจะเป็นอ่าว, ภูเขาหรือพื้นที่ซึ่งเป็นอุปสรรคตามธรรมชาติรูปร่างจะเป็นทั้งแบบวงแหวนและแบบดวงดาวอาจจะพบอยู่ด้วยกันได้ในกรณีที่ดินวงแหวนถูกสร้างขึ้นรอบนอก, บริเวณชานเมืองหลวงที่กำลังขยายตัว
 - แนวยาว (Linear) : รูปร่างตามแกนยาวเป็นผลเนื่องมาจากสภาพพื้นดินทางธรรมชาติซึ่งเกิดจากการเจริญเติบโตของเมืองหรือผลอันสืบเนื่องมาจากเส้นทางคมนาคมสายสำคัญ
 - สาขา (Branch) : เป็นรูปร่างที่แผ่กิ่งก้านสาขาคือแบบ Linear ที่เชื่อมด้วยกิ่งก้านออกไป
 - ผืนแผ่น (Sheet) : เป็นเมืองกว้างที่แยกออกเป็นเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยไม่มีจุดเชื่อมและทำให้มีความชัดเจนของรูปทรงน้อยมาก

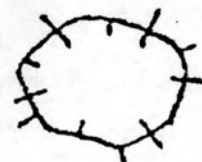
วงกลมและรัศมี

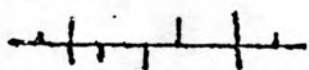
ตาราง

ดวงดาว

วงแหวน

แนวยาว

สาขา

ผืนแผ่นดิน

ผืนแผ่นดินต่อเนื่อง

กลุ่มดาว

เมืองบริวาร

ภาพประกอบที่ 2.3 แสดงรูปร่างของเมือง(Shape)

ที่มา : Spreiregen , Pual D., AIA ., 1965

หรือไม่มีเคย

- พื้นแผ่นต่อเนื่อง (Articulated Sheet) : รูปแบบนี้เกิดจากการที่จุดเชื่อม , จุดศูนย์กลางมีมากกว่าหนึ่งจุด หรือมีจุดเชื่อมย่อย
- กลุ่มดาว (Constellation) : กลุ่มของกิจกรรม (Activities) ต่าง ๆ ในเมืองที่มีขนาดใกล้เคียงกัน มาอยู่ติดกัน
- เมืองบริวาร (Satellite) : คล้ายกับเมืองบริวารคือเป็นกลุ่มของเมืองรอบ ๆ ศูนย์กลาง

ซึ่งรูปแบบของเมืองต่าง ๆ นี้เป็นไปตามประโยชน์ใช้สอยต่าง ๆ ของเมือง ซึ่งมีทั้งข้อดี และข้อเสีย และเกี่ยวข้องกับระบบการติดต่อเชื่อมโยงระหว่าง Node นอกจากนี้การแบ่งเมืองยังสามารถที่จะนำมาใช้กับส่วนต่าง ๆ ของเมืองได้เช่นกันหรือจะแยกพิจารณาตามลำพัง เช่น ส่วนระบบสัญจรติดต่อหรือที่โล่ง ซึ่งที่โล่งของเมืองจะเป็น Linear หรือ Branch หรือ Radiocentric Pattern ข่ายของการสัญจรจะเป็นตัวอธิบายถึงรูปร่างของเมืองได้เป็นอย่างดี

3.4 ขนาดและความหนาแน่น (Size and Density)

สิ่งที่จะเกี่ยวข้องกับรูปร่างของเมืองก็คือ ขนาดของเมืองซึ่งเราสามารถกำหนดขนาดของเมืองได้หลายแบบเช่น

- 1) จัดเป็นกิโลเมตรหรือไมล์จากศูนย์กลางเมืองถึงชานเมือง
- 2) แยกออกมาเป็นจำนวนของประชากรในเมือง

ค่าความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของเมืองกับความหนาแน่น นับว่าเป็นส่วนสำคัญเพราะว่าจะชี้ถึงความหนาแน่น (Density) ภายในเมืองซึ่งสามารถจะทำการคำนวณได้หลาย ๆ แบบเช่น

- จำนวนคนต่อตารางกิโลเมตร

- จำนวนบ้านต่อตารางกิโลเมตร
- อาจนับเป็นจำนวนรถก็ได้

ขนาดของเมืองซึ่งพิจารณาในรูปแบบของประชากรนั้น จะถูกนำมาพิจารณาอยู่บ่อยครั้ง ในเมืองควรมีขนาดของประชากร 200,000-300,000 คนและเป็นจำนวนพื้นฐานที่จะเกิดการให้บริการอีกทั้งยังมีการให้บริการต่างๆ ในเมืองได้อย่างเต็มที่ถึงแม้จะไม่มีการสร้างเมือง แต่การศึกษาถึงความหนาแน่นในแต่ละส่วนของเมืองก็เป็นสิ่งจำเป็น ความหนาแน่นสามารถชี้ถึงความเกี่ยวข้องระหว่างบริเวณที่มีการก่อสร้างกับที่โล่งได้ ฉะนั้นจะสามารถอธิบายซึ่งความแตกต่างระหว่างที่พักอาศัย บริเวณชานเมืองกับในเมืองได้ อีกทั้งยังสามารถชี้ให้เห็นถึงรูปแบบของการคมนาคมขนส่งได้

ในการทำ Visual Survey จะมีประโยชน์มากยิ่งขึ้นเนื่องจากจะชี้ให้เห็นถึงความหนาแน่นของบริเวณต่างๆ รวมถึงความเกี่ยวข้องระหว่างค่าความหนาแน่นที่สามารถมองเห็นของที่ดินและอาคาร

3.5 รูปแบบ (Pattern), ความละเอียดและผิวสัมผัส (Grain and Texture)

1) Pattern : ในบริเวณเมืองจะมีรูปแบบ (Pattern) ต่างกันซึ่งพอที่จะจำแนกได้ดังนี้

- กลุ่ม (Block) ของอาคารกับถนนตรงแบบตาราง สำหรับเมืองบนที่ราบระดับเดียวกัน

- เมืองบนที่ราบตามเนินเขา จะมีถนนคดเคี้ยวไปตามยาว (Curvilinear) และกลุ่ม (Block) ของอาคารที่แปลกออกไป

- ในอีกรูปหนึ่ง คือ ระบบถนนแบบปลายตัน (Cul-de-sac)

- ส่วนการผสมผสานของที่โล่งปะปนกับบริเวณก่อสร้างอาคาร

สำหรับรูปแบบพื้นฐาน จะมีประโยชน์ในการออกแบบบริเวณที่พักอาศัย หรืออาคารการศึกษา รูปแบบเมืองที่ออกมาจะเป็นแบบเรขาคณิต ประกอบด้วยถนน หนทาง, ที่โล่ง, อาคาร เป็นต้น

2) ความละเอียดและผิวสัมผัส (Grain & Texture)

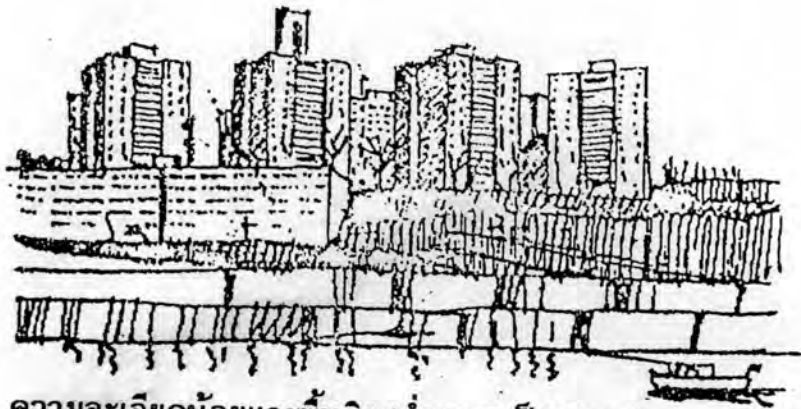
Grain : จะเป็นค่าความละเอียดหรือหยาบของบริเวณเมือง ส่วน Texture จะเป็นสัดส่วนของการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบที่หยาบและละเอียดอ่อน ตัวอย่างในบริเวณชานเมืองที่มีบ้านหลังเล็กและมีแปลงที่ดินขนาดเล็กจะมีความละเอียดมาก (Fine Grain) และมีพื้นผิวที่เป็นเอกรูป (Uniform Texture) สำหรับบ้านหลังเล็กบนแปลงที่ดินขนาดต่าง ๆ ก็ยังคงมีความละเอียดมาก (Fine Grain) แต่จะมีพื้นผิวที่ไม่สม่ำเสมอ (Uneven Texture) ส่วนเมืองที่กลุ่ม (Block) ของอาคารมีขนาดโตต่าง ๆ กันจะมีความละเอียดอยู่น้อย (Coarse Grain) และมีพื้นผิวที่ไม่สม่ำเสมอ (Uneven Texture) แต่หากอาคารมีขนาดที่สม่ำเสมอไล่ ๆ กัน จะมีความละเอียดน้อยแต่จะมีพื้นผิวที่สม่ำเสมอเป็นเอกรูป (Coarse Grain, Uniform Texture) ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนบนแผนที่ซึ่งจะมีประโยชน์ในการประเมินค่ารูปร่างบริเวณนั้น อีกทั้งยังช่วยในการตัดสินใจสำหรับออกแบบ หรือการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น ในบริเวณที่เป็น Coarse Grain และมีพื้นผิวไม่สม่ำเสมอ (Uneven texture) ควรจะมีการนำเอาองค์ประกอบที่มีมาตราส่วนที่ละเอียดเข้ามาช่วย ส่วนบริเวณที่มีความละเอียดมากและมีผิวสัมผัสสม่ำเสมอก็ควรที่จะมีการนำเอาองค์ประกอบ (Element) อื่น ๆ ที่แปลก ๆ เข้ามาช่วยเพื่อให้ภาพที่ออกมาดีขึ้น

3.6 พื้นที่ว่างในเมืองและพื้นที่เปิดโล่ง (Urban Spaces & Open Spaces)

รูปร่างของเมือง (Shape) รูปแบบ (Pattern) ความละเอียด (Grain) ขนาด (Size) ความหนาแน่น (Density) และผิวสัมผัส (Texture) จะเป็นสิ่งที่เราสามารถจะมองเห็นได้อย่างชัดเจนในเบื้องต้น กลุ่ม (Mass) ของอาคารในเมืองก็คงจะรู้สึกดีขึ้น หากจะกล่าวว่าอาคารไม่ใช่เพียง "Solid" หรือของแข็งที่ไม่มีชีวิตแต่กลับเป็นที่ว่าง (Space) ที่เกิดขึ้นจากการสร้างของแข็ง (Solid) เช่นเดียวกับการพิจารณาเมืองที่ว่าง (Space) ของเมืองจะเริ่มตันจากที่โล่งของถนนถึงที่โล่งของสวนสาธารณะและที่โล่งอันกว้างใหญ่ ที่เมืองตั้งอยู่ซึ่งเราอาจจะแบ่งการคิดที่โล่ง (Space) เป็น 2 ทาง

ความละเอียดมากและพื้นผิวที่เป็นเอกรูป

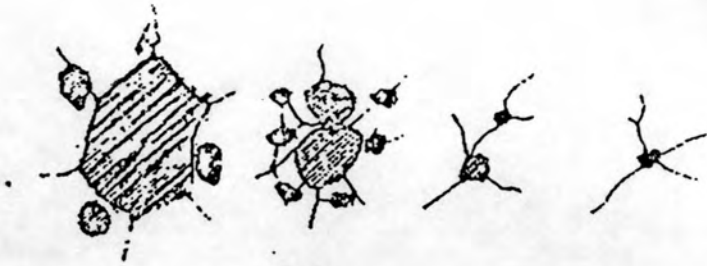
ความละเอียดน้อยและพื้นผิวสม่ำเสมอเป็นเอกรูป

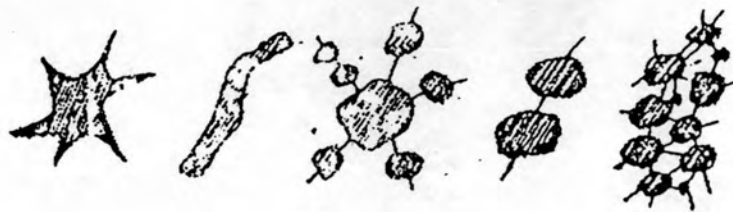
ความละเอียดน้อยและพื้นผิวที่ไม่สม่ำเสมอ

ภาพประกอบที่ 2.4 แสดงความละเอียดและผิวสัมผัส(Grain & Texture)

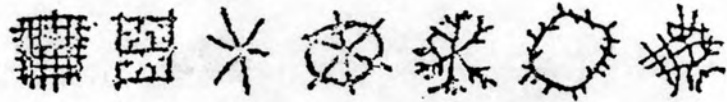
ที่มา : Spreiregen, Pual D., AIA., 1965

ขนาด(Size)

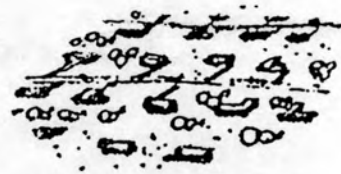
รูปร่าง(Shape)

รูปแบบ(Pattern)

ความหนาแน่น(Density)

ความละเอียด(Grain)

ภาพประกอบที่ 2.5 แสดงสิ่งที่เป็นองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองสำหรับทำ VISUAL SURVEY

ที่มา : Spreiregen , Pual D., AIA ., 1965

- 1) Urban Space ซึ่งเกิดจากด้านหน้าของอาคาร และส่วนพื้น (Floor) ของเมือง
- 2) Open Space or Natural Space จะเป็น Space ที่แทนค่าด้วยธรรมชาติที่นำเข้ามาในเมือง

1) URBAN SPACE : ถูกชี้ให้เห็นเด่นชัดโดยคุณภาพของสิ่งที่ปิด และคุณภาพของการตกแต่งรายละเอียด รวมถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นในนั้นพื้นที่ว่างในเมือง (Urban Space) ควรจะปิดด้วยกำแพงและมีชนิดของพื้นที่ที่เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย

กลุ่มของอาคารที่แวดล้อมที่ว่าง (Space) รอบ ๆ ลานโล่ง(Plaza) หรือ ส่วนที่ถนนตัดกัน , พื้นของที่ว่าง (Space) ถูกใช้เพื่อการสัญจร สิ่งนี้เป็นพื้นที่ว่างภายในเมือง (Urban Space) ซึ่งมีทั้งภูมิสัญลักษณ์ (Landmark) และศูนย์รวมกิจกรรมทางด้านการสัญจร (Traffic Node) ซึ่งพื้นที่ว่างภายในเมือง (Urban Space) จะเป็นที่เชื่อมต่อ (Corridor) ตามแนวยาวซึ่งมีต้นไม้สองข้างทางหรืออาคารเป็น Encloser Corridor Spaces เป็น Spaces สำหรับการเคลื่อนไหวหรือช่องทางในแนวยาว (Linear Corridor) ก็ได้ซึ่งในบางครั้งอาจจะมีการเชื่อมต่อกัน

2) OPEN SPACES : ในกรณีของที่เปิดโล่งซึ่งเป็นธรรมชาติที่ถูกนำเอาธรรมชาติเข้าสู่ในเมืองและคงสภาพธรรมชาติไว้เช่นนั้น องค์ประกอบของที่เปิดโล่ง (Open Space) เหล่านี้ ก็จะมีต้นไม้, พุ่มไม้ , พื้นดิน , หญ้าและก้อนหินเป็นต้น สิ่งที่จะปรากฏแก่สายตาก็คือธรรมชาติและพืชพรรณไม้ใช้อาคารรอบ ๆ อย่างไรก็ตามอาจจะมิสะพานหรือทางสัญจรเป็นส่วนประกอบซึ่งอาจช่วยให้รูปทรงของธรรมชาตินั้นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อาจมีไว้เพื่อเป็นส่วนประกอบของรูปร่างเมือง ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นหรืออาจใช้เป็นส่วนที่สวางไว้เพื่อประโยชน์ภายนอกก็เป็นได้

ในการทำการสำรวจเพื่อการออกแบบชุมชน , เมืองควรจะพิจารณาถึงที่ว่าง(Space) ของเมืองทั้งหมด ซึ่งจะช่วยในการพิจารณาถึงพื้นที่ว่างภายในเมือง (Urban

Space) และพื้นที่เปิดโล่ง (Open Space) ด้วยกัน ตัวอย่างเช่นเราเริ่มทำผังส่วนพักผ่อนของเมืองควรมีการวางผังสวนกลางเมืองและพื้นที่ว่างที่เป็นช่องทางเชื่อมต่อ (Corridor Space) ที่จะนำไปยังสวนนั้น การสำรวจที่ว่าง (Space) ควรมีการเรียงลำดับจากพื้นที่ว่าง Space สำหรับพักผ่อนจนถึงพื้นที่ว่างสำหรับสังสรรค์ชุมนุมกันและกิจกรรมที่วุ่นวายอื่น ๆ ส่วนสาธารณะของเมือง เช่น ถนน , โรงเรียน , สวน , ศาลาประชาคม , ห้องสมุดฯควรมีน้ำหนักเป็นระบบของที่เปิดโล่ง (Open Space) ซึ่งเกิดขึ้นโดยอาคารสาธารณะ ในการทำสำรวจเราควรจะต้องถึงตำแหน่งที่ตั้ง , คุณภาพและบริเวณของที่เปิดโล่ง (Open Space) ที่เกี่ยวข้องกับบริเวณก่อสร้างอาคารของเมืองด้วย

3.7 เส้นทาง (Routes)

เราสามารถมองเห็นภูมิทัศน์ สถาปัตยกรรมและเมืองเป็นลำดับต่อเนื่องกันหากเราเดินทางไปตามเส้นทางการสัญจร เส้นทางของการสัญจรจะมีผลสภาพภูมิทัศน์ของพื้นที่ที่ตัดผ่านตลอดจนสถาปัตยกรรมและเมือง ที่เส้นทางอำนวยความสะดวกให้เส้นทางการสัญจรจึงนับเป็นตัวกำหนดรูปทรงของเมืองที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งในการพิจารณาเส้นทางของเมือง เราควรเริ่มต้นจากพื้นที่อยู่นอกขอบเขตของเมืองก่อนและเราจะเห็นว่าทางหลวง (High way) หลาย ๆ สาย มีความสัมพันธ์ทางกายภาพที่เื่อมมากกับพื้นที่ซึ่งให้บริการอยู่ ซึ่งนอกจากจะไม่เป็นการช่วยกำหนดความชัดเจนของพื้นที่แล้วยังนับเป็นการแบ่งพื้นที่ออกเป็นเสี่ยง ๆ อีกด้วย

1) เส้นทางในชนบท (Routes in The Countryside)

- บริเวณท้องทุ่งโล่งกว้างผู้อยู่บนเส้นทาง (Routes) ควรจะเห็นธรรมชาติที่งดงามได้การตัดทาง (Routes) โดยไม่คำนึงถึงสภาพภูมิสถาปัตยกรรมนั้น เป็นสิ่งที่ไม่สมควร
- การทำทางผ่านบริเวณพื้นที่ชนบท (Countryside) ควรจะเห็นทัศนียภาพที่งดงาม ไม่มีสิ่งกีดขวางธรรมชาติที่งดงามและทางที่ทำการก็ควรจะเป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมให้บริเวณนั้นน่าดูยิ่งขึ้น

- การทำทางสู่เมือง เป็นส่วนแรกที่จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ ความประทับใจแก่เขาได้ ในการทำการสำรวจโดยการสังเกตด้วยสายตาของผู้สำรวจ (Visual Survey) ของทาง (Routes) จะต้องทำแผนที่ทาง , อธิบายถึงลักษณะของที่ราบบริเวณนั้น , คุณภาพของสิ่งที่ได้ตกแต่งเพิ่มเข้าไปและสุดท้ายคือการปรับปรุงที่เป็นไปได้

2) เส้นทางนำสายตาสำคัญ (Approach Routes)

- เส้นทางนำสายตา (Approach Routes) เป็นทางสายที่นำเรา เข้าสู่เมือง , ส่วนหัวใจของเมือง ทางสายสำคัญที่ผ่านเข้าไปในเมืองเป็นทางสายใหญ่และเข้ากับสภาพเมือง , รูปร่างของอาคารบริเวณที่ตั้งอาคารนั้น

- นอกจากนั้น สิ่งตกแต่งถนน (Street Furnitures) ของถนนสาย ใหญ่ก็จะต้องคำนึงถึงควรจะมีการปรับปรุงการออกแบบ สิ่งตกแต่งถนน , สัญญาณจราจร , ป้ายสัญญาณใหม่ อีกทั้ง ต้องมีการจำกัดความเร็วเมื่อถนนสายใหญ่เชื่อมกับถนนซอย (Local Streets) และที่สำคัญที่สุดก็คือเราต้องสำรวจความเกี่ยวข้องระหว่างการจราจรบนถนนและ อาคารว่าการจราจรบนท้องถนนนั้น สามารถทำให้ธุรกิจของอาคารบนถนนนั้นติดขัดหรือไม่ ถนนภายในท้องถิ่น , ถนนซอย (Local Streets)

- ทางสายใหม่สามารถเชื่อมต่อข่ายของถนนเล็ก ๆ ซึ่งรถชนิดต่าง ๆ สัญจรได้ ถนนสายเล็ก ๆ เหล่านี้จะมีการจราจรหลายชนิดคละกัน ในการสำรวจถนนซอย (Local Streets) เหล่านี้ เราสำรวจยวดยานและการเดินเท้าช่วงใดที่ติดขัด รวมถึงช่วงใดที่ ช่วยให้ถนนสายอื่นหายจ้อแจได้บ้าง การเดินเท้าข้ามถนนจะต้องใช้เวลารอนานหรือไม่และ จะมีความปลอดภัยมากขึ้นหรือไม่ถ้าจะใช้สัญญาณไฟจราจรช่วยในเรื่องของการข้ามถนน

- การสัญจรของยวดยานส่วนใหญ่ เป็นการสัญจรที่เน้นเฉพาะ ยวดยานภายในท้องถิ่นหรือการสัญจรแบบผ่านตลอด (Through Traffic) ถนนที่ใช้ภายใน ควรจะไม่ให้รถวิ่งผ่านใช่หรือไม่ , ขนาดถนนเล็กหรือไม่ , ขนาดถนนเกี่ยวข้องกับขนาดของ ชุมชนหรือไม่ , ระบบถนนควรมีการปรับปรุงหรือไม่ ตลอดจนแนวทางในการอนุรักษ์หรือ ปรับปรุงแบบต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นจะสามารถกระทำได้มาก , น้อยเพียงใด

3.8 ย่านภายในเมือง (The Districts of City)

เมืองทุกเมืองถูกแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ซึ่งเราเรียกว่าย่าน (Districts) หรือส่วน (Sectors) หรือบริเวณ (Quarters) ซึ่งแต่ละส่วนจะมีลักษณะเฉพาะของตนเอง บางส่วนแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน บางส่วนเหลื่อมซ้อน (Overlap) กันรูปแบบ (Pattern) ของย่าน (Districts) เกี่ยวข้องกับรูปแบบ (Pattern) ของเส้นทางการสัญจร (Routes) ขนาดของย่านจะประมาณได้โดยถนนภายในย่าน ตัวอย่างเช่นบริเวณค้าขายจะมีเส้นผ่าศูนย์กลางซึ่งสามารถติดต่อด้วยการเดินเท้าหรือการเดินทางระยะสั้นโดยรถเช่า ส่วนใช้สอยร่วมกันหรือสิ่งอำนวยความสะดวกของบริเวณย่านพักอาศัย มักจะติดต่อกับบริเวณชุมชนพักอาศัยโดยอยู่ในรัศมีของการเดินเท้า

โดยหลักการแล้ว เราสามารถจะจำแนกความแตกต่างระหว่างย่านภายในเมืองได้โดยการพิจารณาลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ ซึ่งใช้พิจารณาความแตกต่างระหว่างย่านในเมืองคือ รูปร่างที่ปรากฏและกิจกรรมที่เห็นได้ เช่น รูปแบบของอาคารบริเวณย่านการค้า , กลุ่มผู้คนที่กำลังเร่งรีบ , แท็กซี่และรถเมล์ หรือในย่านพักอาศัยจะเห็นบ้าน , ที่โล่ง , ต้นไม้ , สนามเด็กเล่น , ร้านค้าย่อย เป็นต้น สิ่งที่ปรากฏแก่สายตาและความสัมพันธ์ของแต่ละส่วน ทำให้เกิดลักษณะของย่านนั้น ๆ ขึ้นมา

ในการพิจารณาถึงส่วนต่าง ๆ ภายในย่าน เราควรจะพิจารณาถึง -:

- ย่านที่เป็นองค์ประกอบหลัก : อะไรเป็นองค์ประกอบสำคัญของย่าน , บริเวณนั้นทำกิจกรรมประเภทใด, ความเด่นชัดของตัวย่านตลอดจนจุดเริ่มต้นและสิ้นสุด
- ขนาด : ของย่านนั้นมีขนาดเท่าใด, รูปร่าง, ความหนาแน่น , พื้นผิวจุดสังเกต และที่เว้นว่างเป็นอย่างไร
- ลักษณะที่ปรากฏให้เห็นทาง : พิจารณาถึงหน้าต่างที่ปรากฏว่า
กายภาพ ลักษณะของอาคาร ,
ความหนาแน่น ของอาคาร ,

- วัสดุที่ใช้ , สนามหญ้า , ลักษณะ
พื้นดิน ,รูปแบบของเส้นทางสัญจร
เป็นอย่างไร ,มีการนำธรรมชาติเข้า
มาใช้หรือไม่ ตลอดจนลักษณะการ
ผสมผสานของอาคารต่างประเภท
- กิจกรรม : พิจารณาถึงกิจกรรมที่มองเห็นมี
กิจกรรมอะไรบ้างที่เป็นกิจกรรม
หลักในพื้นที่ ลักษณะของ
ประชากร, การเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิด
เกิดลักษณะเฉพาะของแต่ละย่าน
 - ของแปลกปลอมที่เป็นภัย : อะไรที่น่าเป็นอันตรายภายในย่าน,
คุกคามย่าน เช่นถนนที่ตัดผ่านเมืองทำให้เกิด
อุบัติเหตุหรือไม่ , ชุมชนนั้นจะ
เปลี่ยนไปอย่างไร , การขยายขึ้น
หรือลดตัวของขอบเขตของย่าน
 - การปรากฏตัว : มีย่านใดที่เกิดขึ้นมาใหม่ซึ่งแฝงตัว
อยู่ในย่านเดิมเช่นย่านพักอาศัย
ใหม่ภายในเมืองเดิม
 - ความสัมพันธ์ : ส่วนต่าง ๆ ของย่านมีความสัมพันธ์
เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างไร
โดยเฉพาะกับทาง (Route) ของ
เมืองและส่วนต่าง ๆ ของเมือง
แบ่งแยกจากกันชัดเจนหรือไม่

3.9) ส่วนประกอบของย่าน (The Anatomy of Districts)

ในการศึกษาย่าน (Districts) เราจะสำรวจถึงส่วนต่าง ๆ ของย่านใน
เรื่องของลักษณะและความหนาแน่นของอาคาร , ระยะห่างระหว่างอาคาร , ส่วนเขียวของ

เมือง , รายละเอียดต่างๆ เช่นบาทวิถี , การตั้งเสาไฟ , สัญญาณต่างๆ , จุดรวมหรือพื้นที่โล่ง
ว่างในย่านมีหรือไม่ ลักษณะเป็นอย่างไร รวมทั้งการพิจารณาถึง -:

- กิจกรรม : ผู้คนบริเวณนั้นทำอะไร, สถาปัตยกรรมบริเวณ
นั้นสนองประโยชน์ใช้สอยที่อยู่หรือ , มีกิจกรรม
อะไรบ้างที่เกิดขึ้นเอง , รูปแบบของกิจกรรม
เปลี่ยนแปลงไปตามวัน , เวลา , ฤดูกาลหรือไม่ ,
สภาพภูมิอากาศมีอิทธิพลต่อการเป็นอยู่หรือไม่
- ลักษณะพิเศษ : อะไรเป็นส่วนดีของย่าน , ศูนย์รวม , จุดสังเกต
เป็นอย่างไร , อะไรเป็นตัวดึงดูด , ตัวกำเนิด
กิจกรรมต่างๆ ในท่ามกลางบริเวณที่วุ่นวายของ
เมืองอะไรเป็นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจในย่านที่
พักอาศัยมีที่ซึ่งเป็นแหล่งชุมนุมชนหรือไม่
- เส้นทาง : ทางสำคัญของการสัญจรในย่านคือทางสายไหน
คนใช้สะดวกหรือไม่ ทางนั้นๆ เชื่อมกับข่ายทาง
อื่นๆ อย่างไร ขนาดของทางกว้างพอหรือมาก
เกินไป
- ศูนย์กลาง , แกนกลาง : อะไรเป็นแกนของย่าน ที่ใช้เป็น
สัญลักษณ์ของย่านและ
บรรยากาศบริเวณนั้นมีชีวิตชีวาหรือไม่
- การแก้ไข, เพิ่มเติม : อะไรเป็นส่วนเสื่อมโทรมของย่านซึ่งจะ
ทำให้หาทางแก้ไขได้เมื่อแยกถึงส่วนที่มี
ชีวิตชีวา รวมถึงส่วนที่เสื่อมโทรมสภาพ
การจราจรเป็นเช่นไร
- การเปลี่ยนแปลง : ย่านจะเปลี่ยนไปอย่างไร ทั้งการเปลี่ยน
แปลงภายใน ขอบเขตของย่าน แนวทาง
ของการเจริญเติบโตของเมือง ,
ศูนย์กลางของกิจกรรม

- การปรับปรุง : สุดท้ายเราจะต้องได้ข้อมูลว่า ย่านใหม่ ควรจะมีอะไรบ้าง องค์ประกอบใหม่ของ เมืองควรมีอะไร ย่านส่วนไหนควรมี การปรับปรุงก่อน ย่านใดควรเป็นย่านที่ สำคัญที่สุดในเมือง ,อะไรเป็นข้อแตกต่าง ระหว่างย่านต่าง ๆ เหล่านั้น

3.10) โครงสร้างของกิจกรรม (Activity Structure)

ในแต่ละย่านของเมืองจะมีองค์ประกอบ เช่น ที่อยู่อาศัย , ที่ทำงาน , ที่ค้าขาย, สถานที่ท่องเที่ยว, ที่พักผ่อนหย่อนใจ และที่เรียนหนังสือ ซึ่งจะมีทฤษฎี การเลือกที่ตั้งหน่วยกิจกรรมเหล่านี้ก็ต่างหากและสิ่งที่จะมีอิทธิพลต่อหน่วยกิจกรรมเหล่านี้ คือความหนาแน่น, สภาพพื้นดินและทางคมนาคมและการขนส่ง เช่น บริเวณย่านพักอาศัย หนาแน่นจะมีศูนย์การค้าที่ลูกค้าจะไปถึงโดยทางเท้า บริเวณย่านพักอาศัยเบาบางจะไป ศูนย์การค้าโดยรถ สภาพพื้นดินจะกำหนดตำแหน่งของถนน, โรงพยาบาล, สนามบิน, ศูนย์กลางเมือง (Center) และศูนย์ย่อย

ระบบการคมนาคมอาจเปลี่ยนโครงสร้างของเมือง เพราะอาจทำให้ต้อง มีการย้ายสวนสาธารณะใหม่ ศูนย์การค้ารอบเมืองอาจอยู่บนทางสายหลักแต่ศูนย์การค้าย่อย ในเมืองอาจอยู่บนถนนเล็ก ๆ

3.11) ทิศทาง (Orientation)

- ถ้าการจัดเมืองทำไปอย่างมีระบบ เมืองจะไม่ยุ่งยากวุ่นวาย จุดหมายตา (Landmarks) เป็นส่วนแรกที่จะช่วยในเรื่องทิศทาง(Orientation) เมื่อพิจารณา ทั้งเมือง เช่น จุดหมายตาที่สูง เช่น เสา ของสถานีวิทยุ, องค์ประกอบที่เป็นธรรมชาติ เช่นแม่น้ำ, ชายหาด, มุมมองที่ดี, ถนนหนทางที่บอกชัดถึงที่มาและที่จะไปถึง

- การศึกษาเรื่องของทิศทาง(Orientation) อาจจะได้ไม่ต่างอะไรกับเมืองทั้งเมืองหรือบางส่วนในการออกแบบที่มีการคำนึงถึงทิศทางโดยเฉพาะบริเวณท่าอากาศยาน (Air Port)หรือพื้นที่ศูนย์กลาง (Central Area) ศูนย์การค้าจะได้ประโยชน์มากสิ่งต่อมาก็คือสิ่งที่จะช่วยบอกทิศทางรองจากทิศทางก็คือ สัญญาณ สัญญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นพื้น

3.12) รายละเอียด (Details)

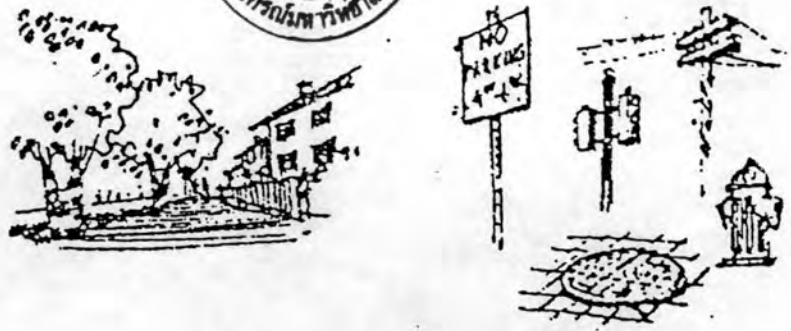
- รายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นมิเตอร์ที่จอดรถ ,ต้นไม้ , ประติมากรรมเมืองเป็นสัญลักษณ์ของเมืองสิ่งเหล่านี้จะบอกอายุของเมืองบริเวณนั้น จุดประสงค์ของการใช้บริเวณนั้น , ป้าย(Sign) เป็นรายละเอียดที่สำคัญ การทำการสำรวจ (Visual Survey) ควรจะสำรวจชนิดของ (Sign) ในบริเวณนั้นเช่นใช้เพื่อการโฆษณา , บอกทิศทาง , บอกตำแหน่งอาคาร , ร้านค้า , โรงหนังหรือโรงแรม

- ป้าย (Sign) ต่าง ๆเป็นสิ่งสำคัญ เพราะป้ายสำหรับคนเดินเท้า อาจเป็นขนาดเล็กแต่ป้ายบนทางหลวง (Highway) ต้องออกแบบสำหรับผู้ขับรถเร็ว ป้ายจึงเป็นรายละเอียดที่สำคัญสำหรับผู้ขี่เมือง

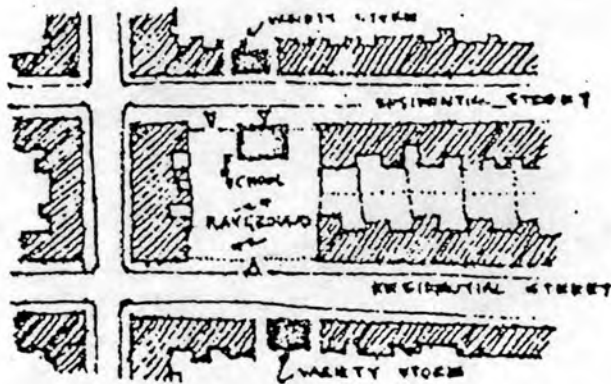
- การทำการสำรวจ (Visual Survey) สำหรับศึกษารายละเอียดเมืองควรจะดูถึงคุณภาพ , สภาพของม้านั่งในสวนสาธารณะ , ถังขยะ , ริมถนน , บาทวิถี , ต้นไม้, รั้ว ฯลฯ อย่างละเอียด

- บริเวณทางเดินเท้า (Pedestrian Areas) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจราจรส่วนใหญ่เพราะเราละเลยทางเดินเท้า (Pedestrian) การเดินควรจะเป็นแบบของการคมนาคมที่นิยมกันมากที่สุด การสัญจรในศูนย์การค้าและบริเวณโรงเรียนจะใช้ระบบเดินเท้าทั้งหมดในปัจจุบัน

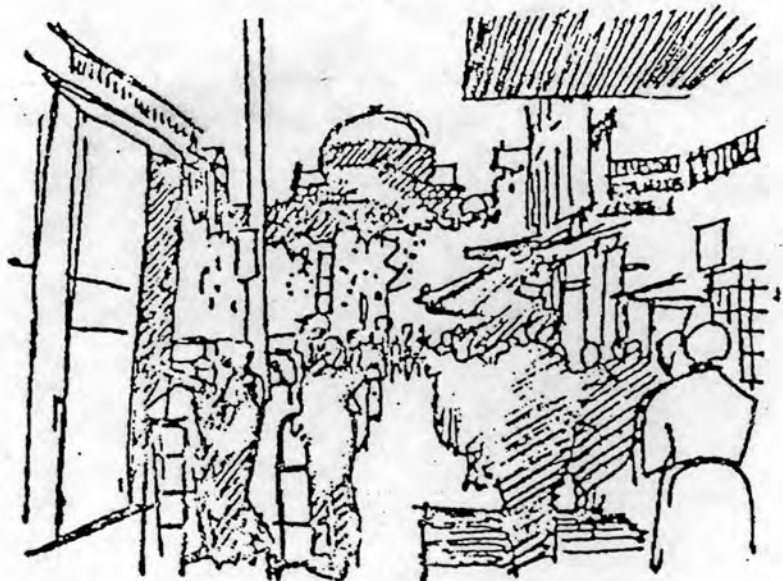
- เราจะต้องระมัดระวังปัญหา ที่จะเกิดจากการปะปนของการสัญจร โดยรถและทางเท้า วิธีที่ดีที่สุดที่จะตรวจสอบคุณภาพของการใช้ทางเท้าในย่านธุรกิจ , สถานที่วุ่นวายคือ สำรวจว่าทางเดินเดียวพอหรือไม่ , ความกว้าง , สภาพ , การกันแดดและฝนและการตั้งม้านั่ง ขึ้นต่อมาก็คือทดลองเดินไปตามทางแล้วสำรวจจุดตัดของทางสัญจรจุดตัดกันในพื้นที่ศูนย์กลางเมืองถูกออกแบบเพื่อให้การจราจรสะดวกทั้งรถและทางเท้า ทำได้โดยจัดส่วนเดินเท้าให้เป็นเกาะและลดความเร็วรถ ทางคนข้ามจะต้องมีมากและสะดวก

รายละเอียด

บริเวณที่มีปัญหา

ภาพประกอบที่ 2.6 แสดงสิ่งที่เป็นรายละเอียด(Detail) และบริเวณที่มีปัญหา(Problem Area)

ที่มา : Spreiregen , Pual D., AIA ., 1965

- การแก้ปัญหาสำหรับเรื่องนี้ คือแยกทางรถกับคนเดินออกต่างระดับกัน รถอยู่ระดับต่ำ คนอยู่ระดับบนซึ่งมักจะทำงานจริงๆไม่ได้ นอกจากนี้ยังต้องวางมาตรการเพื่อความปลอดภัยในการใช้ถนนของเด็กเล็ก ๆ อีกด้วย

3.13) มุมมองและเส้นขอบฟ้า (Vista and Skyline)

- ทุกเมืองจะต้องมีมุมมอง ไม่ว่าจะนำสายตามาจากทิศทางไหนก็ตามเป็นต้นว่ามองจากบนอาคารสูงลงมา มองจากทางเข้าเมือง ทิวทัศน์ (View) ที่ได้จากทางออกและเข้าเมืองเป็นส่วนสำคัญที่สุดของการออกแบบเมือง เพื่อช่วยให้ผู้ที่เข้า, ออกเมืองเกิดความประทับใจเช่นทางเข้าเมืองโคราช ถ้าทำให้สวยงามไม่มีตลาดเกะกะจะก่อให้เกิดความประทับใจกับผู้ที่เข้ามาในเมืองได้มากกว่านี้

- ผู้ทำการสำรวจจะต้องบันทึกทิวทัศน์ (View) ส่วนใหญ่ของเมือง จุดต่าง ๆ ของเมือง โดยเฉพาะจุดนำสายตาและประเมินผลว่าเมื่อปรับปรุงแล้วจะได้ผลเช่นไร

- ส่วนต่อไปก็คือเส้นขอบฟ้าของเมือง (City Skyline) อันเป็นส่วนที่น่าสนใจที่สุดของรูปทรงของเมือง (Urban Form) เส้นขอบฟ้าของเมืองเป็นทัศนียภาพอันเดียวที่ให้ภาพพจน์ของรูปร่างเมืองทั้งหมด ในกรณีที่จะปรับปรุงให้เส้นขอบฟ้างดงามทำได้โดยใช้อาคารประเภท หอนาฬิกา หอคอย ลงตามจุดที่เห็นควร เส้นขอบฟ้าบางแห่งอาจเป็นอาคารเดี่ยวโดด ๆ บางแห่งอาจเป็นกลุ่มของอาคาร

- สิ่งที่เป็นเส้นขอบฟ้าได้อีก คือแสงไฟยามค่ำคืน การประดับไฟตามขอบเขต (Out Line) ของอาคารอาจช่วยเน้นให้เห็นเส้นขอบฟ้าชัดเจน น่าดูแปลกกว่ากลางวัน การทำการสำรวจ (Visual Survey) เมืองในตอนกลางคืน ควรจะบันทึกถึงแสงไฟว่าจุดใดควรจะมีหรือลดเพื่อผลทางเส้นขอบฟ้าของเมือง

3.14) สิ่งที่ไม่เป็นกายภาพ (Non-Physical Aspects)

- เมืองทุกเมืองมีประวัติศาสตร์ ที่เชื่อมต่อมาจนถึงปัจจุบันและยังคงอยู่ในจิตใจของผู้คนในเมืองนั้น ๆ การออกแบบเมืองบางส่วนเพื่อเก็บภาพพจน์เหล่านี้

ไว้ อาจเพื่อพิธีทางประเพณีนิยมของส่วนรวมจะเป็นสิ่งที่น่าสนใจไม่น้อย แต่ละเมืองจะมีจุดประสงค์ในการให้ความประทับใจทางสถาปัตยกรรมที่ไม่เหมือนกันตัวอย่างเช่น เมืองอยุธยา เมืองแห่งประวัติศาสตร์ , เมืองเชียงใหม่เมืองแห่งการท่องเที่ยวและการค้า , กรุงเทพฯ เมืองแห่งธุรกิจ เป็นต้น

3.15) บริเวณซึ่งมีปัญหา (Problem Areas)

เป็นลำดับขั้นสุดท้ายในการทำการสำรวจ (Visual Survey) เราควร จะกำหนดลงในแผนที่ได้ว่าบริเวณใดเป็นบริเวณซึ่งมีปัญหา เช่น จุดที่มีปัญหาทางการจราจร ทางเท้าที่บรกดที่ติดกัน บริเวณทั่วไปไม่มีการรู้ตำแหน่ง, ทิศทาง, บริเวณที่มี Sign ที่สับสน, เส้นทางที่ไม่สมบูรณ์ เป็นต้น

4. เกณฑ์ที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างสุนทรียภาพภายในพื้นที่

ประการแรก การตรวจสอบการพัฒนาที่อยู่อาศัยอื่น ๆ ในการทดสอบตัวชีวิต ของที่อยู่อาศัยในพิภคของพื้นที่ นอกจากการพิจารณาโครงสร้างเพียงอย่างเดียว การสร้างคุณลักษณะที่ดึงดูดให้เกิดขึ้นบนพื้นที่ซึ่งมีความงดงามน้อยกว่าให้เกิดความต่อเนื่อง ของภูมิทัศน์ที่ดีในบริเวณพื้นที่สีเขียวรอบ ๆ ศูนย์กลางเมือง เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยซึ่งมี ความหนาแน่นและเพื่อกระทำการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง ผู้ศึกษาจะต้องเข้าใจใน ขีดจำกัดและความสัมพันธ์ของภูมิทัศน์ ในพื้นที่ธรรมชาติและพื้นที่ซึ่งมีการปลูกสร้าง ที่อยู่อาศัย สำหรับพื้นที่พักอาศัยอาจจะอยู่ติดกับพื้นที่ซึ่งมีความงดงามทางทัศนียภาพ เพื่อเป็นการพักผ่อน , การท่องเที่ยว การอนุรักษ์ธรรมชาติ ส่วนอุตสาหกรรม จะถูกจัดใช้ใน พื้นที่ซึ่งไกลออกไปและควรมีการปิดกั้นด้วยพืชพรรณ

ประการที่สอง การใช้ที่ดินทางด้านอุตสาหกรรมบริการและการพัฒนาด้าน การค้าซึ่งอาจจะทำการทดสอบโดย การกำหนดขึ้นในพื้นที่ซึ่งไม่มีทัศนียภาพและไม่เป็น ที่ดึงดูดใจ ส่วนทางด้านจิตวิทยานั้นทัศนียภาพของย่านอุตสาหกรรมไม่เป็นที่น่าดูมากนัก ซึ่งอาจแก้ไขได้โดยการกำบังด้วยพืชพรรณ สำหรับบริเวณพื้นที่ลุ่มซึ่งการพัฒนาไม่มีขีดจำกัด สำหรับการพัฒนาทั้งทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการและอุตสาหกรรมเป็นพื้นที่

ซึ่งมีความใกล้เคียงกับศูนย์กลางของเมืองหรือใจกลางเมือง นอกเหนือไปจากการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นแล้วยังสามารถใช้พืชพรรณกำบังได้

สำหรับย่านใจกลางเมือง , ย่านการค้า , ย่านการท่องเที่ยวและศูนย์กลางการศึกษาอื่น ๆ ทศนิยมภาพจากแหล่งต่าง ๆ เหล่านี้ นับว่าเป็นจินตภาพของเมืองซึ่งอาจจะอยู่ใกล้บริเวณพื้นที่นันทนาการหรือพื้นที่พักผ่อนภายในชุมชน แต่ต้องอยู่ห่างออกมาจากพื้นที่อุตสาหกรรมแต่สำหรับการใช้ที่ดินเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ธรรมชาติ อาจจะกำหนดให้มีความดึงดูดใจทางทศนิยมภาพ โดยจัดให้มีภูมิสัญลักษณ์ที่บริเวณศูนย์กลางและล้อมรอบด้วยที่อาศัย ทางสัญจรซึ่งอาจรวมถึงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในชุมชนด้วยก็ได้ หลักเกณฑ์ของพื้นที่ซึ่งมีทศนิยมภาพในมุมมองกว้าง โครงข่ายของการสัญจร เช่น ถนน ทางรถไฟ ทางเท้าและอื่น ๆ ทั้งสถานที่ซึ่งแสดงถึงทศนิยมภาพของเส้นทาง, ขอบ , อุตสาหกรรมและการบริการต่าง ๆ ภายในเมืองต่างก็มีทั้งข้อขัดแย้งและข้อจำกัดซึ่งอาจจะไม่สามารถที่จะอำนวยความสะดวกได้ เพราะฉะนั้นอาจจะทำให้ไม่สามารถเห็นทศนิยมภาพ , พื้นที่ว่างของพื้นที่ได้ โดยเฉพาะพื้นที่อุตสาหกรรมควรจะมีพื้นที่กำบัง (Green Belt) การทดสอบพื้นฐาน เริ่มจากการวิจัยในพื้นที่โดยการวิเคราะห์ทางทศนิยมภาพซึ่งมักจะมีการทดสอบโครงสร้างทางการกระทำของคน (Man-Made) สภาพของอาคารเดิม , ความหนาแน่นของพืชพรรณ แต่อย่างไรก็ตามข้อจำกัดต่างๆ อาจจะพบเห็นจากการสังเกตภูมิทัศน์อื่น ๆ , สภาพภูมิประเทศของพื้นที่ซึ่งมีภูเขาสลับซับซ้อน , ป่าไม้ ก็นับเป็นข้อจำกัดของทศนิยมภาพที่ควรมีความต่อเนื่องกัน

ในการทำการวิจัย หากจะให้ได้ผลที่มีความถูกต้องยิ่งขึ้นก็ควรเริ่มต้นด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ กราฟิคลอกเลียนภูมิทัศน์, ทิวทัศน์ บริเวณตำแหน่งที่จะทำการวิจัยตัวอย่างของการทำการทดลองมักจะเริ่มต้นด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป "Obliv" ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย Thomas Adrian (Adrian, 1972) จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) ซึ่งเป็นทศนิยมภาพของภูมิประเทศทั่วไป โดยจะบรรยายให้เห็นด้วยภาพเหมือนจริงโดยเส้นสาย

นอกเหนือจากภาพถ่ายและรูปตัด การสร้างสรรค์ชิ้นสูงของโปรแกรมสำเร็จรูปเป็นอย่าง
หนึ่งซึ่งทำให้สามารถเขียนและเก็บข้อมูลไว้ในรูปของดิจิทัลได้

การเปรียบเทียบข้อแตกต่าง เป็นการกระทำระหว่างสภาพภูมิทัศน์ดั้งเดิมซึ่งมีส่วน
หนึ่งที่กำลังอยู่ระหว่างลำดับขั้นของการพัฒนาหรือหลังจากการพัฒนาใหม่ในพื้นที่ เพื่อได้
ทราบถึงข่าวสารการเปลี่ยนแปลงทางทัศนียภาพจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ หลังจากเปรียบเทียบ
หาความคล้ายคลึงกันในพื้นที่แล้ว (อาจทำโดยขบวนการทางคอมพิวเตอร์) การตั้ง
สมมุติฐานในข้างต้นนั้นจะถือเป็นความถูกต้อง โดยต้องทำการทดสอบหาสภาพที่มีความ
แตกต่างกันที่เห็นได้จากการกระทำเปรียบเทียบในข้างต้นใหม่

ผู้ทดสอบจะมีรายละเอียดโดยทั่วไปของการทดสอบ แต่อย่างไรก็ตามการทดสอบ
จะมีความต่อเนื่องกัน หากพื้นที่นั้นจะมีความสัมพันธ์กันทางทัศนียภาพทั้งจากความถูกต้อง
และจากอิทธิพลอื่น ๆ ในอีกส่วนหนึ่งจะเป็นการแยกความแตกต่างระหว่างการใช้ที่ดินหรือ
แม้กระทั่งการแข่งขันทางอุตสาหกรรมที่อยู่อาศัยหรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ส่วนสุดท้าย
เป็นการรวมกันทั้งหมดของทุกสิ่งทีกล่าวมาแล้วในข้างต้นหรืออาจจะมากกว่า เพื่อนำไปสู่
การพัฒนาและการทดสอบที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อบกพร่องของงานวิจัย ในอย่างใดอย่างหนึ่งย่อมเกิดขึ้นอย่างแน่นอนหากกล่าวถึง
เกณฑ์ด้านการออกแบบพื้นที่ในหลักการซึ่งยึดผังหลักดังตัวอย่าง เช่น การที่โดยทั่วไปมี
การละเลยการเพิ่มอาคารใหม่ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ เป็นต้น ดังนั้นการทำการวิจัยในอนาคต
อาจกระทำในพื้นที่หรือแหล่งที่มีการรับรู้ทางทัศนียภาพและสามารถที่จะเชื่อมต่อได้อย่างเป็น
ระบบซึ่งเป็นแนวทางที่จะทำให้เกิดการศึกษาโดยทั่วไปอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามการ
วิจัยซึ่งผิดจะนำไปสู่คำถามบางอย่างทางด้านจิตวิทยา ทั้งนี้เพื่อเป็นเหตุผลในการทำการ
ช่วยเหลือของนักวางผังซึ่งจะจัดทำผังด้านการใช้ที่ดิน โดยใช้คอมพิวเตอร์แทนเอกสารและ
รูปภาพอีกทั้งยังช่วยสร้างสรรค์ , ประยุกต์เพื่อการวิเคราะห์และวิจัยพื้นที่ในอนาคต อีกด้าน
ก็เป็นการสอบถามซึ่งความเห็นของบุคคลทั่วไป เพื่อให้ค่านำหนักข้อมูลทางทัศนียภาพเป็น

การให้คำแนะนำและให้ความรู้สึกต่างๆ อย่างมากเพื่อสามารถที่จะทำการวิจัยได้อย่างลึก
สู่สภาพจิตวิทยาและสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งก่อนจะทำการวิจัยในพื้นที่ก็สามารถเชื่อมโยง
รายละเอียดต่างๆ ได้ก่อนโดยเทคนิคด้านคอมพิวเตอร์กราฟฟิกและรูปภาพเหล่านี้เป็นต้น

5. แนวความคิดด้านการเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองโดยใช้มาตรการ ด้านการอนุรักษ์

หลักในการอนุรักษ์ที่มีความสำคัญและเป็นหัวใจหลักสำหรับงานอนุรักษ์ สามารถ
ที่จะแจกแจงในรายละเอียดด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ :- (Worskett , 1969:42-56)

- 1) การคัดเลือกการอนุรักษ์ (Selection)
- 2) การจำกัดการเปลี่ยนแปลงและการขยายตัว (Restriction and Expansion)
- 3) การใช้อย่างมีประสิทธิภาพและความเป็นไปได้ในทางเศรษฐกิจ (Efficient and Economic Viability)
- 4) ขั้นตอนการลงทุน (Priorities for Investment)
- 5) การประชาสัมพันธ์ (Public Relation)

1) การคัดเลือกการอนุรักษ์ (Selection)

ในการปฏิบัติ เพื่อการอนุรักษ์แล้วเป็นการยากที่จะรักษาทุกสิ่งทุกอย่าง
ให้อยู่คงสภาพเดิมอันเนื่องมาจากในบางครั้งตัวแปรด้านอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องก็จะมีผล
หรืออิทธิพลต่อเมืองมาก ดังนั้นการอนุรักษ์จึงต้องเปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงบ้างแล้ว
จึงเลือกทางที่ดีที่สุดว่า ส่วนใดควรมีการเปลี่ยนแปลงในแนวใดและส่วนใดที่ควรรักษาไว้ใน
การคัดเลือกเพื่อการอนุรักษ์นี้จึงต้องมีการประเมินค่า เพื่อที่จะกำหนดลักษณะความสำคัญ
ของอาคารหรือพื้นที่ที่จะอนุรักษ์ ซึ่งถือว่าเป็นงานที่ยากที่สุดงานหนึ่งเนื่องจากการประเมิน
ค่าทางด้านสุนทรียภาพไม่สามารถที่จะทำได้ชัดเจน เช่นเดียวกับการประเมินค่าทางเศรษฐกิจ

2) การจำกัดการเปลี่ยนแปลงและการขยายตัว (Restriction and Expansion)

การอนุรักษ์จะต้องคำนึงถึงการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย จึงจะได้ผลในทางปฏิบัติ มิฉะนั้นแล้วเมืองนั้นจะกลายเป็นเมืองที่หยุดนิ่งไม่มีการพัฒนา ดังนั้นหากมีการอนุรักษ์ส่วนใดส่วนหนึ่งของเมืองอีกส่วนหนึ่งก็ต้องปล่อยให้มีการเปลี่ยนแปลงโดยสมดุลงัน เช่น เพื่อให้ข้อเสนอในการรักษาระดับความสูงเดิมของอาคารในเขตพื้นที่ศูนย์กลางเมืองได้ผล ต้องอนุญาตให้มีการปลูกสร้างอาคารสูงขึ้นในเขตอื่นๆ ของเมืองได้หรือกรณีที่จำนวนรถบนถนนสายอนุรักษ์เพิ่มขึ้นถึงขีดสูงสุดและจะต้องทำการขยายถนนสายใหม่เพื่อรองรับการจราจรที่เพิ่มขึ้น เพื่อป้องกันปัญหาทางด้านการจราจร เป็นต้น

3) การใช้อย่างมีประสิทธิภาพและความเป็นไปได้ในทางเศรษฐกิจ (Efficient and Economic Viability)

การอนุรักษ์ที่ควรประสานกับการใช้งานอาคารอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความสอดคล้องและเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ นั่นคืออาคารที่มีการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องไม่เพียงแต่มีการใช้สอยอย่างสะดวกสบายเท่านั้น หากต้องมีค่าใช้จ่ายเหมาะสม (Reasonable Cost) ต้องไม่สิ้นเปลืองค่าดูแลรักษาที่มากเกินไป อีกทั้งตำแหน่งและที่ตั้งของอาคารก็ควรที่จะเหมาะสมกับการใช้งานและสามารถที่จะใช้งานได้อย่างสมอด้วย

4) ขั้นตอนการลงทุน (Priorities for Investment)

สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้การอนุรักษ์ประสบความสำเร็จคือการเลือกบริเวณอนุรักษ์ให้มีความเหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่ หน่วยงานส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้วางแผนการลงทุนและการใช้กำลังคนให้มีความสอดคล้องกับภาคเอกชน รวมทั้งเป็นผู้ลงทุนในด้านสภาพแวดล้อม ขณะที่เอกชนจะเป็นผู้ดูแลในเรื่องการดัดแปลงอาคารการบำรุงรักษา รวมถึงการซ่อมแซม

5) การประชาสัมพันธ์ (Public Relation)

ความร่วมมือของประชาชนนับเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะทำให้การอนุรักษ์ ประสบผลสำเร็จและควรที่ประชาชนจะได้รับการแจ้งข่าวสาร ก่อนที่จะมีประกาศอนุรักษ์ อธิบายถึงความสำคัญและความจำเป็นในการอนุรักษ์ คุณค่าทางสถาปัตยกรรมและกิจกรรม ที่จะทำต่อไปเพื่อให้พวกเขามีความพอใจและมีความห่วงใยในมรดกในท้องถิ่นของตนเอง

ในการกำหนดบริเวณเพื่อทำการอนุรักษ์ จะต้องมีการกำหนดแนวทางและ ข้อจำกัดในการเปลี่ยนแปลง (Discipline of Change) ทั้งนี้โดยให้ความสำคัญในแง่ที่ว่า การอนุรักษ์ที่ดีที่สุดคือ การใช้ประโยชน์ในปัจจุบันโดยไม่สูญเสียคุณค่าของสิ่งทีอนุรักษ์และ เพื่อให้สิ่งทีอนุรักษ์นั้น ได้ดำเนินควบคู่อยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนและยังต้องคำนึงถึง องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของเมือง ที่สามารถจะนำมาใช้ในการพิจารณาเอกลักษณ์และ องค์ประกอบของเมือง

Roy Worskett ได้ศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์เมือง โดยการหาแนวทางในการ พิจารณาการใช้พื้นที่มีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ดังต่อไปนี้ (Worskett , 1969 : 46)

1. กำหนดนโยบายเรื่องความสูงของอาคาร (Building Hight Policy) โดยมีการ คำนึงถึงเส้นขอบฟ้าเดิมของเมือง (Skyline) รวมถึงจุดรวมสายตา (Focal Point) ซึ่งทั้งนี้ อาจใช้มาตรการเกี่ยวกับอาคารสูงซึ่งสามารถทำได้สองระดับด้วยกันคือ

- การสร้างอาคารสูงขึ้นใหม่จะต้องคำนึงถึงเส้นขอบฟ้าของเมือง
- การป้องกันทิวทัศน์ภายในเมือง โดยสร้างเกณฑ์ในการควบคุมขนาดของ อาคารและเส้นขอบฟ้าของเมือง

2. กำหนดแนวทางและนโยบาย ในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของอาคาร ที่จะสร้างขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับย่าน (Design of Infilling) ผลกระทบของการอนุรักษ์ หรือการกำหนดเขตในการอนุรักษ์ ไม่ได้ครอบคลุมเพียงแค่การวางแผนหรือเป็นเพียง นโยบายที่จะอนุรักษ์ แต่แนวโน้มมักจะให้ความสำคัญกับการนำมาใช้ใหม่ในวิถีชีวิตปัจจุบัน

ดังนั้นจึงทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่ออาคาร กลุ่มอาคารและการพัฒนาพื้นที่รวมถึง กลุ่มอาคารสถาปัตยกรรมที่จะเกิดขึ้นใหม่ การสร้างอาคารใด ๆ จะต้องสร้างให้กลมกลืนกับ อาคารเก่าที่ปรากฏอยู่แล้วภายในย่านนั้น ๆ ซึ่งแนวความคิดนำมาใช้มากในย่านเมืองเก่า พื้นที่สงวนหรือเขตอนุรักษ์ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากในการปรับแนวทางในการ ออกแบบอาคารและเมืองให้มีความกลมกลืนกันกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ได้ สิ่งที่สำคัญที่ สุดในการสร้างขึ้นใหม่ คือการรักษาเส้นขอบฟ้าและด้านหน้าของอาคาร (Facade) ให้อยู่ใน ยุคสมัยเดียวกันกับอาคารเก่า (Same Style , Same Period) อีกด้วย

3. การกำหนดแนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์เมือง (Townscape Discipline) ใน เมืองแต่ละเมืองจะมีเอกลักษณ์ในการวางผัง การตัดถนน การจัดที่โล่ง (Open Space) การจัดที่ว่างระหว่างอาคารบางเมือง อาจมีกำแพงเมืองหรือประตูเมืองเก่าเป็นลักษณะ พิเศษของเมือง แนวทางในการออกแบบหรือพัฒนาจะต้องมีการอนุรักษ์ ทั้งทางด้าน กายภาพและคุณภาพของมุมมอง (Visual Quality) เพื่อให้เกิดความรู้สึกสัมพันธ์กับ โครงสร้างเดิมของเมือง โดยนำเอาลักษณะเฉพาะของเมืองเดิมเป็นหลักในการวางกฎเกณฑ์

4. ความสัมพันธ์ของเมืองและภูมิทัศน์ (Town, Landscape Relationship) สภาพ ภูมิทัศน์เมืองเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของเมือง โดยเรามักจะเข้าใจว่าขนาดของ เมืองจำนวนของประชากร รูปแบบของอาคาร ลักษณะของภูมิประเทศและขอบเขตเป็นส่วน ที่ช่วยกำหนดให้เมืองแต่ละเมืองมีเอกลักษณ์ของตนเอง

ขนาดของเมืองนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบหลัก ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของ เมือง ๆ หนึ่งด้วยเหตุผลที่ว่าในการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหนึ่งชุมชนใด นับตั้งแต่หมู่บ้าน พัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองจะดำเนินเนื่องอยู่ในภูมิทัศน์ของเมืองนั้น อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่บ่งบอก ถึงประวัติศาสตร์ของชุมชน รวมไปถึงการสะท้อนกลับทางทัศนียภาพของชุมชนในระดับ ต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของภูมิทัศน์เหล่านี้ นับเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการจำได้ใน มโนภาพต่อชุมชน

แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

1. แนวความคิดในการเลือกและแบ่งการใช้ที่ดินสำหรับแหล่งท่องเที่ยวชายทะเล

ในการจัดสร้างหรือเลือกพื้นที่ให้เป็นแหล่งบริการด้านการท่องเที่ยวชายทะเล ควรจะคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้ (เด่นพงศ์ เจริญทิพย์, 2532 : 23-25)

- แหล่งบริการการท่องเที่ยวควรมีการวางแผน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาชุมชนในเมืองด้านต่างๆ และจะต้องพยายามสร้างข้อดีซึ่งเป็นข้อดีที่ไม่มีในชุมชนในเมืองนั้น
- ในการพัฒนาพื้นที่ควรที่จะคงไว้ ในส่วนของพื้นที่ซึ่งมีคุณสมบัติทางธรรมชาติและพัฒนาในส่วนของพื้นที่ซึ่งมีคุณสมบัติต่อยกกว่า โดยต้องมีความสอดคล้องและส่งเสริมพื้นที่ๆ มีคุณสมบัติโดดเด่น
- การลงทุน เพื่อทำกิจกรรมด้านการค้าเพื่อบริการการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงผู้มาใช้บริการหรือนักท่องเที่ยว ให้ได้รับความเป็นธรรมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว
- การบริการต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ควรที่จะให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดระยะเวลาทั้งในวันหยุดและวันธรรมดาหรือแม้กระทั่งนอกเทศกาลท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถให้ชุมชนภายนอกเข้ามาใช้บริการได้ด้วย
- ควรจะให้มีการได้รับประโยชน์สำหรับประชาชนในท้องถิ่น ทั้งในด้านสิ่งก่อสร้างและการกระจายรายได้ด้านแรงงานกับการลงทุน
- แยกกิจกรรมบางประเภทของนักท่องเที่ยวกับชุมชนพักอาศัย ที่มีความขัดแย้งกันให้มีความชัดเจนและได้รับความสะดวกซึ่งกันและกัน
- ควรวางแผนควบคุม หรือหลีกเลี่ยงการทำลายบรรยากาศธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนดั้งเดิม

2. แนวความคิดในการออกแบบสถานที่ท่องเที่ยวโดยพิจารณาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว

สำหรับแนวความคิดนี้มีความจำเป็นมาก ที่จะต้องศึกษาถึงความรู้และความต้องการของนักท่องเที่ยว แล้วจึงนำมาประกอบเข้ากับสภาพของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น

จึงจะได้แนวคิดในการออกแบบสถานที่ท่องเที่ยว ที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรที่จะพิจารณาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวดังต่อไปนี้คือ

1) แง่ของสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ (Seek)

- ความเงียบสงบและการพักผ่อน (Tranquillity and Rest) โดยจะต้องประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการพักผ่อนรวมถึงทางด้านกีฬาและนันทนาการอื่น

- ไม่ต้องการเปิดเผยตัว (Anonymity) แต่ให้มีโอกาสพบปะหรือติดต่อกับบุคคลในสังคมที่แตกต่างออกไปจากที่เคยพบอยู่เป็นประจำ

- สัมผัสกับธรรมชาติ (Contact with Nature) ซึ่งอาจจะเป็นคนต่างชาติ , ลูกค้าหรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไปแต่ยังคงให้ความสะดวกสบายเหมือนอยู่บ้าน

- การอยู่ตามลำพังและความเป็นส่วนตัว (Seclusion and Privacy) โดยมีที่พักให้เลือกหลายแบบพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อีกทั้งยังมีความปลอดภัยด้วย

2) ในแง่ของประสบการณ์

- ความเจ็บบ (Quitness) ในการเปลี่ยนสถานที่และอริยาบทของการพักผ่อน

- สัมผัสกับธรรมชาติ (Contact with Nature)

- เปลี่ยนอริยาบท (Change in Activity) ให้ได้รู้จักกับการพักผ่อนและนันทนาการ

- เรียนรู้วัฒนธรรม (Discovery of Other Culture) และวิถีทางของชีวิตแบบใหม่ ๆ

3) ในแง่ของการเสริมสร้างและการกระตุ้นความคิดของการท่องเที่ยว

- ความพิถีพิถันกับส่วนเด่น หรือความน่าสนใจเป็นพิเศษของแหล่งท่องเที่ยวนั้น

- ปรับปรุงพัฒนาผังบริเวณตลอดจนอาคารในแง่ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะและบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม
- ให้ความสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการเน้นทางด้านการให้บริการที่น่าประทับใจโดยแสดงออกทางสถานที่และบรรยากาศ
- ให้มีการค้าขายและการแสดงของคนพื้นเมือง
- พยายามเน้นและแสดงออกในส่วนของบรรยากาศ ที่ดีของสถานที่ท่องเที่ยว

พระราชบัญญัติ, กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับเมืองพัทยา

1. พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ.2479

ข้อ 1 กฎกระทรวงนี้ ให้บังคับภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2479 ในท้องที่ตำบลบางละมุง ตำบลหนองปลาไหล,ตำบลนาเกลือ,ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรีพ.ศ.2521

ข้อ 3 ให้กำหนดบริเวณภายในระยะ 200 เมตร โดยวัดจากเขตควบคุมการก่อสร้างอาคารตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกา ให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคารพุทธศักราช 2479 ในท้องที่ตำบลบางละมุง ตำบลหนองปลาไหล ตำบลนาเกลือและตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ.2521ด้านริมทะเล เป็นบริเวณซึ่งอาคารต่อไปนี้จะปลูกสร้างมิได้

ข้อ 1 สถานที่เก็บและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง

ข้อ 2 โรงมหรสพ

ข้อ 3 ห้องแถว

ข้อ 4 ตึกแถว

ข้อ 5 ตลาดสด

ข้อ 6 โรงซ่อมหรือโรงพ่นสีรถยนต์ จักรยานยนต์หรือเรือยนต์

ข้อ 7 โรงเก็บสินค้า

ข้อ 8 อาคารที่มีความสูงจากระดับถนนเกิน 14 เมตร

2. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535

มาตรา 11 วรรคสอง , มาตรา 43และมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

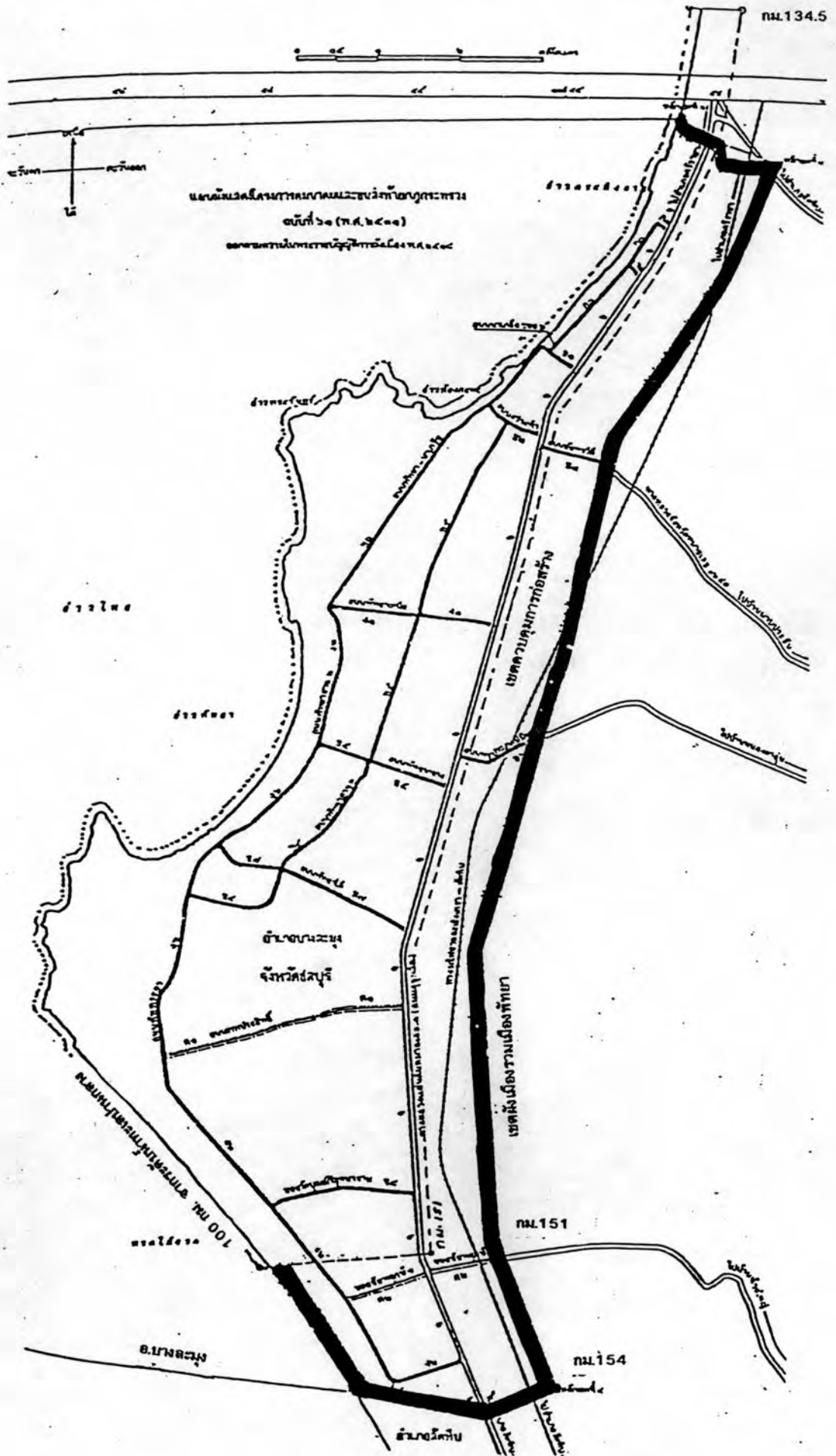
ข้อ 1 ให้พื้นที่บริเวณเกาะสาก เกาะล้าน เกาะครกและบริเวณน่านน้ำรอบเกาะดังกล่าวรวมทั้งน่านน้ำชายฝั่งเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี บริเวณอ่าวกระทิงลาย อ่าวทองกะทะ อ่าวพระจันทร์ อ่าวพัทยาและหาดไม้สวก วัดจากแนวน้ำลงต่ำสุดออกไปในทะเล เป็นระยะสามกิโลเมตรที่มีได้อยู่ในแนวเขตตามประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยมีมาตรการคุ้มครองตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดเอาไว้ในกฎกระทรวงนี้

ข้อ 2 ห้ามมิให้ใช้ที่ดินในพื้นที่ตามข้อ 1 เพื่อการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมเว้นแต่กรณีที่ได้รับอนุญาตอยู่ก่อนกฎกระทรวงฉบับนี้ใช้บังคับ

ข้อ 3 ห้ามมิให้มีการกระทำหรือกิจกรรมในพื้นที่ตามข้อ 1 ต่อไปนี้

- (1) การขุดตักหรือดูดทรายเพื่อการค้า
- (2) การทำเหมืองแร่
- (3) การทอดสมอเรือในแนวปะการัง
- (4) การเก็บหรือทำลายปะการัง รวมทั้งการจับปลา สวยงามเพื่อการค้า
- (5) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ในเชิงพาณิชย์เฉพาะการประกอบกิจการเลี้ยงกุ้งทะเล
- (6) การประมงที่ใช้เครื่องมือ ที่เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำวัยอ่อน
- (7) การถมทะเล เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อกิจการของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

แผนที่ 2.1 แสดงโครงการคมนาคมและขนส่งท้ายกฤกระทรวง ฉบับที่ 61 (พ.ศ. 2531)

(8) การปล่อยทิ้งของเสีย , มลพิษสู่แหล่งน้ำหรือทะเล
 เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้ผ่านการบำบัดตามมาตรฐาน
 ของทางราชการแล้ว

(9) การขนส่งหรือลำเลียงวัตถุอันตราย โดยใช้ระบบท่อ
 ขนส่ง

ข้อ 4 ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่จะทำการก่อสร้าง
 หรือดำเนินโครงการหรือกิจการในพื้นที่ตามข้อ 1 ดังต่อไปนี้ เสนอรายงานการวิเคราะห์
 ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์ วิธีการและ
 ระเบียบปฏิบัติที่กำหนดไว้ในมาตรา 46

(1) ทำเทียบเรือ

(2) โรงไฟฟ้าพลังความร้อน

มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่ง
 ชาติ พ.ศ.2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยความ
 เห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและโดยได้รับอนุมัติ จากคณะรัฐมนตรี
 เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ.2535 ออกประกาศกำหนดเขตพื้นที่และมาตรการควบคุม
 สิ่งแวดล้อมในบริเวณเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้พื้นที่ที่ได้มีการกำหนดเป็นเขตผังเมืองรวม , เขต
 ควบคุมอาคารของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ดังต่อไปนี้ เป็นเขตพื้นที่ให้ใช้มาตรการ
 ควบคุมสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในประกาศนี้

ข้อ 2 การใช้ประโยชน์ในที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ
 ตามที่กำหนดไว้ในผังเมืองรวมในพื้นที่ตามข้อ 1 ให้กระทำได้เฉพาะในบริเวณที่กำหนดให้
 เป็นที่ดินประเภทดังกล่าวไว้เท่านั้น ให้ก่อสร้างและดำเนินการได้เฉพาะโรงงานอุตสาหกรรม
 ที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ข้อ 3 ห้ามมิให้มีการก่อสร้างอาคารในพื้นที่ตามข้อ 1 ดังต่อ
 ไปนี้

(1) โรงงานอุตสาหกรรม ที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวม

ตั้งแต่ห้าแรงแม้หรือเทียบเท่าขึ้นไป

- (2) สถานที่บรรจุ สถานที่เก็บก๊าซและสถานบริการ ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว
- (3) โรงฆ่าสัตว์
- (4) อาคารเลี้ยงสัตว์ทุกชนิด ที่มีพื้นที่ทุกชั้นในหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันเกิน 10 ตารางเมตร
- (5) ฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยว่าด้วยสุสานและ ฌาปนสถาน
- (6) โรงกำจัดขยะมูลฝอย
- (7) อาคารที่มีความสูงเกิน 14 เมตร

ข้อ 4 ห้ามมิให้มีการกระทำหรือกิจกรรมในพื้นที่ตามข้อ 1 ดังต่อไปนี้

- (1) การระเบิดและย่อยหิน
- (2) การขุดตักดินลูกรังหรือการขุดตักหรือดูดทราย เพื่อการค้า
- (3) การขนส่งหรือลำเลียงวัตถุอันตรายโดยใช้ระบบท่อขนส่ง
- (4) การถมหรือปรับพื้นที่ซึ่ง ทำให้แหล่งน้ำตามธรรมชาติตื้นเขินหรือเปลี่ยนทิศทาง
- (5) การปล่อยทิ้งของเสียหรือมลพิษลงสู่แหล่งน้ำทะเล เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้ผ่านการบำบัดตามมาตรฐานของทางราชการแล้ว

ข้อ 5 ภายใต้บังคับข้อ 3 ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชน ที่จะทำการก่อสร้างหรือดำเนินโครงการหรือกิจการในพื้นที่ตามข้อ 1 ดังต่อไปนี้เสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ต่อสำนักงานนโยบาย

และแผนสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์ วิธีการและระเบียบ
ปฏิบัติที่กำหนดในมาตรา 46

- (1) โรงแรมหรือสถานที่พักตากอากาศ
- (2) อาคารชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด
- (3) อาคารขนาดใหญ่หรืออาคารพิเศษตามกฎหมายว่า
ด้วยการควบคุมอาคาร
- (4) โรงพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล
- (5) การจัดสรรที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุม
การจัดสรรที่ดิน

ข้อ 6 ภายใต้บังคับข้อ 3 การอนุญาตให้ก่อสร้างอาคารที่ติด
กับแนวถนนหรือทางสาธารณะในพื้นที่ตามข้อ 1 จะต้อง
มีการร่นแนวอาคารห่างจากแนวถนนหรือทางสาธารณะ
ไม่น้อยกว่า 2 เมตร

มาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่ง
ชาติ พ.ศ.2535 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจึงได้มีมติ
ในคราวการประชุม ครั้งที่ 1/2535 เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม
2535 กำหนดให้ท้องที่เขตเมืองพิทยาดังรายละเอียดปรากฏ
ตามแผนที่ ซึ่งแนบท้ายประกาศนี้เป็นเขตควบคุมมลพิษเพื่อ
ดำเนินการควบคุม ลดและขจัดมลพิษต่อไป

ด้านทิศเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ในอ่าวไทยตรงเส้น
รุ้งที่ 13 กับเส้นแวงที่ 100 องศา 45 ลิปดา จากหลักเขตที่ 1 เป็นแนวตรงไปทางทิศตะวันออก
ตามแนวเส้นรุ้งที่ 13 ถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ริมอ่าวไทยตรงปากคลองกระทิงลายฝั่งใต้

ด้านทิศตะวันออก จากหลักเขตที่ 2 เลียบคลองกระทิงลายฝั่ง
ใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตรงกม.137.500 แล้ว
เป็นเส้นตั้งฉากกับกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตรงกม.137.50 ไปทางทิศ
ตะวันออกเฉียงใต้ระยะ 900 เมตรเป็นหลักเขตที่ 3 จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นขนานระยะ

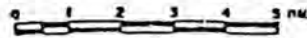
แผนที่ท้าย

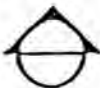
ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2535)

เรื่อง กำหนดให้ท้องที่เขตเมืองพัทยาเป็นเขตควบคุมมลพิษ

มาตราส่วน 1:100,000

เครื่องหมาย พื้นที่ควบคุมมลพิษ (หรือบริเวณเขตเมืองพัทยา) ทางหลวง เขตเมือง		<i>นาย พิชัย</i> รักษาการเลขาธิการ องค์การกรุงเทพมหานคร	<i>นาย พิชัย</i> รอง
		<i>นาย พิชัย</i> เลขาธิการ องค์การกรุงเทพมหานคร	<i>นาย พิชัย</i> รอง

900 เมตรกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข3ไปทางทิศใต้ถึงหลักเขตที่4 ซึ่งตั้งอยู่สุดเขตตำบล
ห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุงระยะชานานกับกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข3 ตรงกม.
153.000ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระยะ 900 เมตร

ด้านใต้ จากหลักเขตที่4ไปตามแนวเขตตำบลห้วยใหญ่อำเภอ
บางละมุงไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข3 ตรงกม.153.000 ถึง
หลักเขตที่5ซึ่งตั้งอยู่ริมอ่าวไทยตรงเส้นรุ้งที่ 12 52 จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นตรงไปทาง
ทิศตะวันออกเฉียงใต้ในอ่าวไทยตามแนวเส้นรุ้งที่ 13 52 ถึงหลักเขตที่6 ซึ่งตั้งอยู่ในอ่าวไทยตรง
เส้นรุ้งที่ 12 52 กับเส้นแวงที่ 100 45

ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่6 เป็นเส้นตรงไปทางทิศเหนือ
ตามแนวเส้นแวงที่ 100 45 จะบรรจบหลักเขตที่1 รวมเนื้อที่ทั้งหมด พื้นดิน 36 กม. ทะเล
172.10 กม.

3. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518

อาศัยอำนาจตามมาตรา 5 มาตรา 17 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติ
การผังเมือง พ.ศ.2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 2 ให้ใช้ผังเมืองรวมบังคับในท้องที่ตำบลหนองปลาไหล ตำบลนาเกลือ
ตำบลโป่ง ตำบลหนองปรือและตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุงและตำบลนาจอมเทียน
อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ 3 การวางและการจัดทำผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้ มีวัตถุประสงค์
เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การดำรงรักษาเมืองพัทยาและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท
ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุขปโภค
บริการสาธารณะและสภาพแวดล้อม โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อใช้ผังเมืองรวมเมืองพัทยา เป็นเครื่องมือส่งเสริมการพัฒนา
เมืองพัทยาและพื้นที่ต่อเนื่อง ให้มีมาตรฐานด้านการพัฒนาเมือง
เข้าสู่มาตรฐานสากลในอนาคต
- (2) เพื่อใช้ผังเมืองรวมเมืองพัทยาเป็นกลยุทธ์ส่งเสริมการเจริญเติบโต

ทางเศรษฐกิจของเมืองพัทยาในอนาคต โดยการวางระบบ
 โครงข่ายคมนาคมและขนส่ง ต่อเชื่อมกับทางหลวงพิเศษ
 กรุงเทพฯ-พัทยา เข้าสู่ชุมชนเมืองพัทยา

- (3) เพื่อกำหนดพื้นที่พัฒนาเมือง รองรับการจัดถิ่นฐานในอนาคต
 ให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก
 รวมถึงขีดความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรน้ำดิบเพื่อชุมชน
 โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ ของพื้นที่ชนบท
 ดั้งเดิม
- (4) เพื่อจัดวางโครงสร้างของเมือง ให้สอดคล้องกับการเติบโตของ
 เมืองในอนาคต โดยจัดวางผังระบบคมนาคมและขนส่งเป็นตัว
 นำการพัฒนาเข้าสู่พื้นที่ได้แก่ การวางผังถนนสายหลักเป็น
 เส้นทางเข้าและออกเมือง ถนนสายรองเข้าสู่พื้นที่เมืองอย่างทั่วถึง
 โดยให้สัมพันธ์กับโครงข่ายคมนาคมระดับภาค การขนถ่าย
 ผู้โดยสารจำนวนมาก จากระบบขนส่งมวลชนระหว่างเมืองที่จะ
 ดำเนินการต่อไปในอนาคต
- (5) เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม บริเวณพื้นที่รับน้ำเหนืออ่างเก็บน้ำ
 มาบประชันและอ่างเก็บน้ำห้วยชากนอก ให้มีสภาพแวดล้อมที่
 เหมาะสม โดยการควบคุมการเติบโตของการตั้งถิ่นฐานและการ
 ประกอบกิจกรรมบริเวณพื้นที่รับน้ำเหนืออ่างเก็บน้ำ ซึ่งจะส่งผล
 เสียหายต่อคุณภาพน้ำดิบของอ่างเก็บน้ำทั้งสองแห่งในอนาคต
- (6) เพื่อรักษาสภาพชายหาด ให้เป็นสาธารณะและพื้นที่ทะเลของ
 เมืองพัทยาให้เป็นสาธารณะประโยชน์และคงเอกลักษณ์ที่สวยงาม
 และมีคุณค่าตลอดไป
- (7) เพื่อรักษาสภาพภูมิประเทศและภูมิทัศน์ที่ดี บริเวณชายฝั่งทะเล
 ให้คงสภาพแวดล้อมที่ดีตลอดไป
- (8) เพื่อกำหนดมาตรการการใช้ประโยชน์ที่ดิน ควบคุมความ

หนาแน่นของพื้นที่ในแต่ละบริเวณของเมืองให้เหมาะสมเพื่อรักษา
สภาพแวดล้อมที่ดี เป็นแนวทางในการวางแผนบริการ
สาธารณูปโภคและสาธารณูปการในอนาคต

- (9) เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน สองข้างถนนสายประธานและ
ถนนสายหลักซึ่งเป็นโครงสร้างหลักของเมือง ให้เกิดประสิทธิภาพ
ต่อการคมนาคมและการขนส่งต่อไป
- (10) เพื่อจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน สนับสนุนแนวทาง
การฟื้นฟูเมืองพญาให้ดีขึ้นซึ่งสัญลักษณ์ สุขอนามัยและสภาพ
แวดล้อมที่ดีของชุมชนในอนาคต

ข้อ 4 ผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้ มีนโยบายและมาตรการ เพื่อจัดระบบ
การใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของ
ชุมชนเมืองพญาในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ โครงข่ายบริการสาธารณะ
โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ
- (2) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรมให้
สัมพันธ์กับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก
- (3) เพื่อพัฒนาการบริการทางสังคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
ให้เพียงพอและได้มาตรฐาน
- (4) เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (5) เพื่อให้ส่วนราชการใช้ผังเมืองรวม เป็นแม่บทของการพัฒนาพื้นที่
ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมขนส่ง
การสาธารณูปโภค บริการสาธารณะและสภาพแวดล้อม
- (6) เพื่อให้ส่วนราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นและ
รัฐวิสาหกิจ ใช้เป็นแนวทางวางแผนงานและดำเนินโครงการต่างๆ
ให้สอดคล้องกับผังเมืองรวม
- (7) เพื่อเป็นแนวทาง ให้ส่วนราชการ , หน่วยราชการส่วนท้องถิ่น

ดำเนินการออกกฎระเบียบและข้อบัญญัติ ปฏิบัติให้เป็นไปตาม
วัตถุประสงค์ของผังเมืองรวม

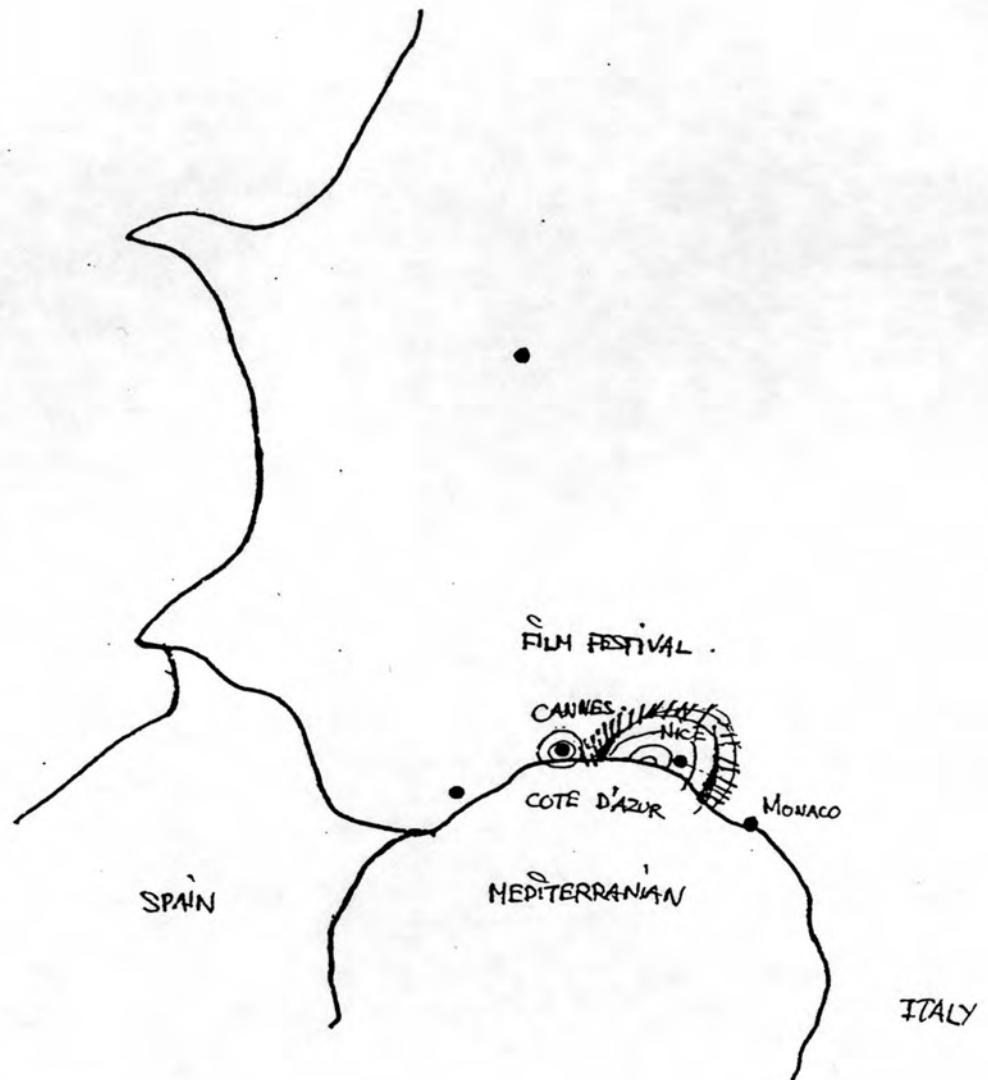
- (8) เพื่อเป็นแนวทางให้ส่วนราชการ ,หน่วยราชการส่วนท้องถิ่นจัดสรร
งบประมาณดำเนินการก่อสร้างระบบคมนาคมขนส่ง ของชุมชน
ให้สมบูรณ์ในอนาคต

กรณีศึกษาเมืองชายฝั่งทะเลต่างๆ ในต่างประเทศ

เมืองท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในต่างประเทศ แถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนจะมี
โครงสร้างทางสังคมของเมืองในระดับที่สูงมาก (คณาจารย์ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , สัมภาษณ์ , 18 มีนาคม 2536) อีกทั้ง
ประชาชนยังมีความต้องการทางการอนุรักษ์ ในเชิงอนุรักษ์นิยมอยู่ค่อนข้างมากทั้งนี้ก็เพื่อ
การปรับปรุงสภาพของเมืองทางกายภาพ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นและยังคงดำรงอยู่ได้เนื่อง
จากการปลูกฝังที่สืบทอดกันมาอย่างเนิ่นนานทั้งจากตำนาน , วัฒนธรรมต่างๆ โดยจะเห็นได้
จากการคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การแห่เทวรูป พิธีฉลองแม่พระพรหมจรรย์ เป็นต้น
ตัวอย่างของเมือง ,การพัฒนาเมืองชายฝั่งทะเลในแถบนี้จะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

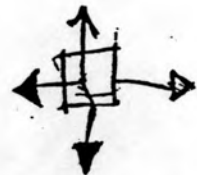
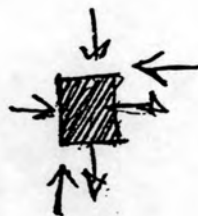
1. นีซ (NICE)

นีซ (NICE) เป็นเมืองที่มีหาดทรายซึ่งมีความสวยงามและเป็นปัจจัยสำคัญ
ในการดึงดูดการลงทุนดังเช่นเมืองท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอื่น ๆ ผลที่เกิดติดตามมาเมื่อมีการ
พัฒนา จะทำให้เกิดเมืองใหม่เข้าแทรกในชุมชนดั้งเดิมและมีมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่เกิดขึ้น
ถึงแม้ว่าเมืองนีซ (NICE) จะเป็นเมืองที่มีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับกลาง
เท่านั้น แต่ยังคงมีปัญหาติดตามมาซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวกันชน (Buffer Zone)
ที่กั้นเขตระหว่างเมืองเก่ากับเมืองใหม่ ซึ่งยังไม่สามารถต้านทานกระแสความเจริญที่รุกล้ำเข้า
ไปได้

เมืองอื่นๆ

เมืองไนซ์(NICE)

“เป็นการพัฒนาจากภายนอกเข้ามายังภายใน”

“เป็นการพัฒนาจากภายในออกไปยังภายนอก”

แผนที่ 2.3 แสดงองค์ประกอบและแนวทางในการพัฒนาเมืองไนซ์ (NICE)

ที่มา : คณะจารย์ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับแนวทางในการป้องกันนั้น ได้มีการกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ ส่วนของเมืองเก่าให้คงอยู่ โดยให้ศูนย์กลางเมืองของเมืองเก่าอยู่ในเขตอนุรักษ์และมีการวางแผนทั้งในเรื่องของระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ ดังตัวอย่างเช่น

- การวางแผนในเรื่องราวของระบบบำบัดน้ำเสียที่มีความเหมาะสม
- การวางนโยบายและออกกฎหมายด้านการควบคุมบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อที่จะป้องกันและลดปัญหาทางด้านขยะมูลฝอย
- การวางแผนด้านการแบ่งเขตเมืองเก่าหรือ "Internal Zone" ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ควรมีการอนุรักษ์และการป้องกันการรุกรานของเมืองใหม่ กับเขตเมืองเก่า โดยจัดให้มีแนวกันชน หรือ "Buffer Zone" ด้วย
- ด้านการบริหารระบบบริหารส่วนท้องถิ่น นายกเทศมนตรีที่ดำรงตำแหน่ง มีสิทธิ์คัดเลือกคณะกรรมการที่จะเข้ามาร่วมคณะ โดยคณะกรรมการเหล่านั้นจะต้องมีการแถลงนโยบายในการพัฒนาเมืองที่แน่ชัดสู่สาธารณชน ด้วยเหล่านี้เป็นต้น

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น หากพิจารณาถึงพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนก็จะเห็นได้ว่าพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนมีมาก จึงทำให้เกิดความเป็นระเบียบและความเคร่งครัดในสังคม ดังตัวอย่างเช่น บริเวณเขตอนุรักษ์หรือ "Internal Zone" จะมีการจัดการทางด้านการท่องเที่ยวโดยกำหนดให้มีสถานที่จอดรถหรือ "Bus Terminal" อยู่ภายนอกเขตอนุรักษ์ นักท่องเที่ยวจะสามารถเข้ามายังเขตของเมืองเก่าได้โดยการเดินเท้า ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ในพื้นที่ "Internal Zone" ไม่มีปัญหาทางด้านทัศนียภาพ มลภาวะหรือแม้กระทั่งเรื่องของขยะมูลฝอย เป็นต้น จากเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวในข้างต้นส่งผลทำให้เมืองมีการพัฒนามากยิ่งขึ้นทั้งในส่วนของเนื้อเมืองและส่วนของคุณภาพของคนในเมืองด้วย

ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนภายในเมืองมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เมืองซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของตน เป็นวิธีการที่น่าสนใจอีกวิธีหนึ่งและน่าที่จะมีการส่งเสริมเป็นอย่างมาก

โดยรัฐจะมีการกำหนดนโยบายในการปลูกต้นไม้หรือต้นไม้โตคนละ 1 ต้น สำหรับสตรีที่ให้กำเนิดบุตรเพิ่มขึ้นใหม่ 1 คน โดยสตรีเหล่านี้ต้องเสียเงินให้แก่รัฐเพื่อซื้อต้นไม้มาปลูก และดูแลรักษาเองและจะมีการสลักชื่อบุตรของตนติดกับต้นไม้ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังไม่ให้เกิดการทำลายทรัพยากรป่าไม้เหล่านั้น ส่วนการทางด้านส่งเสริมการอนุรักษ์เฉพาะบุคคลอย่างต่อเนื่องที่ได้ผลเป็นอย่างดี ทั้งยังเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสมดุลทางด้านนิเวศวิทยา (Balance Ecology) อีกด้วยและยังเป็นแนวคิดสมัยใหม่ โดยที่จะช่วยชะลอการใช้ทรัพยากรรวมถึงส่งเสริมให้เกิดใช้ทรัพยากรให้มีความถูกต้องและเหมาะสม ข้อสังเกตง่าย ๆ สำหรับการพัฒนาเมืองในต่างประเทศนั้น จะเห็นว่ามีข้อกำหนดขอบเขตสำหรับการพัฒนาภายในเมืองอย่างแน่ชัด จึงทำให้ผลผลิตที่ได้จากการพัฒนามีศักยภาพสูงอีกทั้งจะมีผลกระจายต่อพื้นที่รอบนอกน้อย ซึ่งนับว่าเป็นการมองการพัฒนาจากภายนอกเข้ามายังภายใน เป็นต้น

2. เมลเบิลล์

เมืองเมลเบิลล์ เป็นเมืองชายฝั่งทะเลที่มีการพัฒนาในลักษณะตามแนวยาว (Linear Development) ดังเช่นเมืองชายฝั่งทะเลอื่น ๆ ทั่วไป (สมพร ภัทราดุลย์, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2537) สิ่งที่ทำให้เมลเบิลล์แตกต่างจากเมืองท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอื่น ๆ คือนโยบายที่ผู้บริหารเมืองกำหนดให้มีการประกอบแข่งขันทางด้านสิ่งแวดล้อมและด้านความสะอาด อย่างสม่ำเสมอรวมถึงนโยบายด้านอื่น ๆ อีกเช่น

- การออกกฎหมายเกี่ยวกับ ระยะถอยร่น (Setback) , พื้นที่เปิดโล่ง (Open Space) และพื้นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ (Park)
- รูปแบบการครองเป็นไปในลักษณะกระจายอำนาจ (Deconcentric)
- การพัฒนาเน้นการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustain Eology Development) ซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาที่มีคุณภาพ
- กำหนดให้มึนโยบาย ในเรื่องของการกำหนดพื้นที่ภายในเมืองให้มีลักษณะเด่นเฉพาะ ตัวอย่างเช่น เมืองเก่าวิกตอเรีย จะกำหนดสีของอาคารบ้านเรือน ที่อยู่ในเขตพื้นที่ย่านอาคารเก่าทั้งนี้ก็เพื่อที่จะไม่ให้เกิด

ความหลากหลายขึ้นภายในย่านนั้น

- ส่งเสริมทางการลงทุน ทั้งจากลงทุนภายในประเทศและนักลงทุนจากต่างประเทศแต่ทั้งนี้และทั้งนั้นการลงทุนที่มีข้อจำกัด โดยที่รัฐจะเป็นผู้กำหนดพื้นที่และข้อจำกัดของพื้นที่ ซึ่งได้จัดไว้ให้เท่านั้น
- การกำหนดนโยบายและจัดเตรียมพื้นที่ สำหรับกิจกรรมทางนันทนาการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายและรักษาความปลอดภัย (Safety) อีกด้วย
- การพัฒนาทางด้านภูมิทัศน์ในเขตพื้นที่ ซึ่งมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยจะมีการกำหนดนโยบายและทิศทาง ทั้งนี้เพื่อการส่งเสริมและรองรับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นต้น

3. ซิดนีย์ (SYDNEY)

ซิดนีย์ (SYDNEY) เป็นเมืองท่าทางดงามของประเทศออสเตรเลีย (AUSTRALIA) ซึ่งมีการดำรงรักษาและได้รับการดูแลสภาพแวดล้อมของเมืองอย่างมีระบบและเคร่งครัด ดังนั้นเมืองซิดนีย์จึงนับเป็นเมืองชายทะเลที่มีลักษณะและสภาพทางภูมิทัศน์ที่มีความสวยงามที่สุดเมืองหนึ่งของโลก ผังเมืองของซิดนีย์ได้มีการจัดวางอย่างเหมาะสม (วารสารสถาปัตยกรรมสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ , 2537 : 108-109) โดยมีการจัดย่านธุรกิจและย่านนันทนาการอย่างเป็นสัดส่วน มีสวนสาธารณะเก่าแก่ที่ยังคงสภาพของต้นไม้ใหญ่อย่างสมบูรณ์ มีบ้านเรือนกระจายตัวอยู่บริเวณริมชายหาดและบนเทือกเขาแต่ทั้งนี้ชาวซิดนีย์ส่วนใหญ่จะรักบ้านเมืองของตนเอง ดังนั้นทุกคนจึงให้ความร่วมมือและช่วยกันทำนุบำรุงเมือง ไห้ดงามมีเสน่ห์เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลกให้เข้าไปเยี่ยมชมและที่สำคัญ ชาวเมืองซิดนีย์ทุกคนล้วนมีความสุขเมื่อเมืองที่ตนเองอยู่อาศัยนั้นมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สามารถที่จะทำงานและพักผ่อนได้ในเวลาเดียวกันและนับได้ว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวชายทะเล ที่สวยงามเป็นที่กล่าวขานถึงจากผู้มาเยี่ยมชมเยือนจากทุกมุมโลก

- ความหลากหลายขึ้นภายในย่านนั้น
- ส่งเสริมทางการลงทุน ทั้งจากลงทุนภายในประเทศและนักลงทุนจากต่างประเทศแต่ทั้งนี้และทั้งนั้นการลงทุนที่มีข้อจำกัด โดยที่รัฐจะเป็นผู้กำหนดพื้นที่และข้อจำกัดของพื้นที่ ซึ่งได้จัดไว้ให้เท่านั้น
 - การกำหนดนโยบายและจัดเตรียมพื้นที่ สำหรับกิจกรรมทางนันทนาการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายและรักษาความปลอดภัย (Safety) อีกด้วย
 - การพัฒนาทางด้านภูมิทัศน์ในเขตพื้นที่ ซึ่งมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยจะมีการกำหนดนโยบายและทิศทาง ทั้งนี้เพื่อการส่งเสริมและรองรับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นต้น

3. ซิดนีย์ (SYDNEY)

ซิดนีย์ (SYDNEY) เป็นเมืองท่าทางดงามของประเทศออสเตรเลีย (AUSTRALIA) ซึ่งมีการดำรงรักษาและได้รับการดูแลสภาพแวดล้อมของเมืองอย่างมีระบบและเคร่งครัด ดังนั้นเมืองซิดนีย์จึงนับเป็นเมืองชายทะเลที่มีลักษณะและสภาพทางภูมิทัศน์ที่มีความสวยงามที่สุดเมืองหนึ่งของโลก ผังเมืองของซิดนีย์ได้มีการจัดวางอย่างเหมาะสม (วารสารสถาปัตยกรรมสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ , 2537 : 108-109) โดยมีการจัดย่านธุรกิจและย่านนันทนาการอย่างเป็นสัดส่วน มีสวนสาธารณะเก่าแก่ที่ยังคงสภาพของต้นไม้ใหญ่อย่างสมบูรณ์ มีบ้านเรือนกระจายตัวอยู่บริเวณริมชายหาดและบนเทือกเขาแต่ทั้งนี้ชาวซิดนีย์ส่วนใหญ่จะรักบ้านเมืองของตนเอง ดังนั้นทุกคนจึงให้ความร่วมมือและช่วยกันทำนุบำรุงเมือง ไห้ดงามมีเสน่ห์เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลกให้เข้าไปเยี่ยมชมและที่สำคัญ ชาวเมืองซิดนีย์ทุกคนล้วนมีความสุขเมื่อเมืองที่ตนเองอยู่อาศัยนั้นมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สามารถที่จะทำงานและพักผ่อนได้ในเวลาเดียวกันและนับได้ว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวชายทะเล ที่สวยงามเป็นที่กล่าวขานถึงจากผู้มาเยี่ยมชมเยือนจากทุกมุมโลก